

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра міжнародних відносин

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

**на тему: «АМЕРИКАНО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІД ЧАС
ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА»**

Виконав студент:

II року навчання ОР Магістр
групи МВ-2м

спеціальності: 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Ткачук Владислав Любомирович

Науковий керівник:

кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних
відносин

Цепенда І.Є.

Рецензент:

кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних
відносин

Бойчук О.І.

Допущено до захисту

« ____ » _____ 2025 р.

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи міжнародних відносин між країнами	6
1.1. Структурні елементи міжнародних відносин між країнами.....	6
1.2. Фактори впливу на перебіг міжнародних відносин між країнами	13
Розділ 2. Аналіз американо-українських відносин під час першої каденції Д. Трампа.....	20
2.1 Зовнішньополітичний курс Д. Трампа.....	20
2.2 Політична повістка України	26
2.3 Партнерство України і США за першої каденції Д. Трампа	31
Розділ 3. Перспективи американо-українських відносин за сучасної каденції Д. Трампа.....	45
3.1 Проблеми партнерства України і США.....	45
3.2 Перспективні напрямки партнерства України і США	50
Висновки.....	56
Список використаних джерел.....	59

Вступ

Актуальність роботи обумовлена динамікою відносин між Україною та Сполученими Штатами за часів президентства Дональда Трампа, охоплюючи підходи сторін до двосторонньої співпраці, ключові події та питання, а також основні риси політики Вашингтона щодо України протягом цього періоду, факторів, що її формували, та причини будь-яких суперечностей, що виникли.

Слід зазначити, що курс зовнішньої політики адміністрації Трампа щодо України формувався трьома факторами: сильним тиском з боку Конгресу, суперечностями між президентом та його зовнішньополітичною командою, а також публічними підозрами щодо змови між оточенням Трампа та Кремлем на президентських виборах у США 2016 року, які супроводжувалися запеклою внутрішньополітичною боротьбою.

Не маючи можливості для маневру за таких обставин, адміністрація Трампа обрала найбезпечніший курс дій – продовжити політику адміністрації Обами з певними тактичними змінами, спрямованими на демонстрацію більш рішучої позиції, ніж у її попередника. Це включало значне збільшення економічної та військової допомоги Україні, включаючи надання летальної зброї та призначення Курта Волкера спеціальним представником США з переговорів щодо України.

Грунтуючись на численних роботах висвітлює досягнутий прогрес та досягнення щодо співпраці у чотирьох сферах, що складала порядок денний українсько-американських відносин протягом розглянутого періоду: політичний діалог, безпека, енергетичні проекти та боротьба з корупцією. Слід наголосити, що суперечливий характер політики США щодо України за часів Трампа полягав у поєднанні значного збільшення військової допомоги та зниження інтенсивності політичних контактів на високому рівні.

Тема двосторонніх відносин між Україною та Сполученими Штатами Америки привертає увагу як вітчизняних, так і іноземних дослідників. Теоретичні основи стратегічного партнерства досліджували: Єрмеєва І.А. та

пашков В., Івасечко О., Лопушанський П., Крупеня І., Логвин І. наголошуючи на його важливості для національної безпеки України.

Роль Сполучених Штатів Америки у підтримці України в умовах російської агресії аналізував Кравченко О., приділяючи увагу політичним та військовим аспектам співпраці.

Американські дослідники, такі як Baskaran G., Garamone J., Benjamin C., Ekman P., досліджували стратегічне партнерство крізь призму глобальної політики США, зокрема підтримки демократичних країн у боротьбі з авторитарними режимами. Castillo J. виділив окремі аспекти концепції та теорії які впливають на сучасні міжнародні відносини.

Незважаючи на великий обсяг досліджень, комплексний аналіз минулого та сучасного стану українсько-американських відносин з урахуванням новітніх геополітичних реалій досі недостатньо розроблений, що й визначає мету цієї роботи.

Метою роботи є аналіз американо-українських відносин, тенденцій та стану двосторонніх відносин та стратегічного партнерства між Україною та Сполученими Штатами Америки в період першої каденції Д.Трампа, а також визначення перспектив їх розвитку в контексті глобальних та регіональних викликів.

Для всебічного розкриття мети, в роботі вирішуються наступні задачі:

- характеризувалися структурні елементи міжнародних відносин між країнами;
- виявлялися фактори впливу на перебіг міжнародних відносин між країнами;
- аналізувався зовнішньополітичний курс Д. Трампа;
- розкривалася тодішня політична повістка в Україні;
- аналізувалися аспекти партнерства України і США за першої каденції Д. Трампа;

- виявлялися проблеми співпраці та партнерства України і США;
- надавалися ключові перспективні напрямки партнерства України і США.

Об'єктом дослідження роботи є політичні відносини між Україною та США під час першої каденції Д.Трампа.

Предметом дослідження в роботі є ретроспективні особливості та елементи позиції офіційного Вашингтона щодо українському напрямку, та пріоритети адміністрації США в відносинах з Україною.

Методологією роботи є принципи історизму, наукової неупередженості, системності. У ході дослідження застосовано загальнонаукові методи (аналізу і синтезу, індукції й дедукції, порівняння, системного підходу, узагальнення, пояснення) та спеціальні політологічні та історичні методи. У роботі використано системний регіональний підхід, тобто дослідження політики США щодо окремих країн.

Так, при аналізі міжнародних відносин розглядалися і враховувалися не лише взаємозв'язки їх учасників, а й зовнішні впливи на них та їхні відносини з іншими суб'єктами відносин. Так само політика США щодо України вивчалася як складова частина зовнішньої політики Вашингтона.

Розділ 1. Теоретичні основи міжнародних відносин між країнами

1.1. Структурні елементи міжнародних відносин між країнами

Структуру міжнародної системи можна визначити як конфігурацію влади, що виникає в результаті взаємодії між її акторами. Однак, вчені часто воліють обмежувати акторів, які формують структуру міжнародної системи, силами системи, оскільки вони єдині, мають достатньо структурної влади, щоб визначати «правила гри» в міжнародній системі.[5, с.8] Тому визначимо структуру міжнародної системи як конфігурацію влади, що генерується силами системи.

При встановленні типології міжнародних систем, дотримуються двох основних критеріїв. Перший критерій – це кількість центрів влади в системі (полярність). Залежно від цієї кількості, вчені визначили три типи структур системи: однополярний тип, біполярний тип та багатополярний тип.[28, р.34]

Другий фундаментальний критерій є більш абстрактним. Він стосується систем цінностей, яких дотримуються її сили. Відповідно до цього другого критерію, ми можемо розрізнити між однорідними та неоднорідними системами. Системи, держави яких дотримуються однакових або подібних систем цінностей, вважаються однорідними. Натомість, держави в неоднорідних системах не мають спільних фундаментальних систем цінностей або принципів. Неоднорідність ускладнює комунікацію всередині системи, оскільки різні системи цінностей можуть бути принципово протилежними або навіть представлені як ворожнеча.

Вивчення структури міжнародної системи дозволяє відповісти на відповідні питання щодо того, як організовано міжнародний порядок. Наприклад, хто має владу визначати порядок денний у міжнародних відносинах? Хто може мати найбільший вплив на міжнародні переговори? Хто має здатність формулювати або навіть нав'язувати рішення?

1) Однополярні системи.

В однополярних системах одна держава, тобто одна держава, контролює всі джерела влади. Ця держава визначає порядок денний, встановлює норми та концентрує всю примусову силу, яка перевищує владу всіх інших держав разом узятих. Тому держава з більшими можливостями здатна організовувати політичні та військові дії по всій системі. Згідно з другим критерієм, цей тип міжнародної системи є однорідним.

Стабільність однополярних систем підтримується завдяки вертикальним відносинам влади. Однак ці системи можуть зазнати кризи, якщо, з одного боку, розвиток горизонтальних відносин між іншими одиницями призводить до підриву влади домінуючої одиниці, а з іншого боку, якщо зміни викликаються ззовні системи.

2) Біполярні системи.

Біполярні системи визначаються існуванням двох полюсів або центрів сили, які перебувають у рівновазі або балансі. Дві сили мають еквівалентні можливості, які, у свою чергу, перевищують можливості всіх інших держав разом узятих. Через це біполярним системам потрібен механізм для підтримки біполярної рівноваги або балансу. Ядерне стримування відіграло цю роль під час Холодної війни: система залишалася стабільною, оскільки дві наддержави тримали одна одну під контролем загрозою ядерного удару.

У біполярних системах дві держави встановлюють порядок денний, диктують правила, що панують в системі, і мають достатню силу примусу, щоб нав'язати свою волю решті учасників. Біполярні системи можуть бути однорідними, якщо дві держави поділяють певну систему цінностей, або гетерогенними, якщо вони її не поділяють. Під час холодної війни міжнародна

система була гетерогенною, враховуючи глибокі ідеологічні відмінності, що існували між США та СРСР.

Існують різні способи, якими біполярні системи можуть потрапити в кризу. По-перше, якщо відбувається збій у механізмі, який підтримує біполярний баланс сил. Зазвичай такий сценарій призводить до війни між двома державами. По-друге, якщо одна або обидві держави втрачають вплив або лідерство щодо своїх/їхніх відповідних союзних держав. Іншими словами, це станеться, якщо влада та можливості одного з центрів значно послабляться. І по-третє, загальна ерозія всієї системи може призвести до кризи. У біполярних системах це може статися, якщо об'єднані держави з обох сторін встановлять міжблокові відносини.

3) Багатополярні системи.

Багатополярні системи визначаються рівновагою трьох або більше держав. Найяскравішим прикладом багатополярної системи є європейська система держав 18-го та 19-го століть. У багатополярній системі кожна держава має подібні або еквівалентні можливості. Оскільки здатність до примусу менш концентрована, ніж у попередніх системах, оскільки вона розділена між більшою кількістю держав у системі, багатополярна рівновага зазвичай базується на союзі між залученими державами.

Союз протистоїть будь-якій спробі будь-якої з держав досягти гегемонії, тим самим підтримуючи рівновагу в системі. На практиці це означає, що сила є елементом, який підтримує рівновагу всередині системи.

Багатополярні системи можуть бути однорідними – як це сталося в Європі на початку 19-го століття (Віденський конгрес) – або неоднорідними. Однак гетерогенні багатополярні системи мають вищий ступінь невизначеності. Наприклад, великі держави того часу в Європі 1930-х років дотримувалися таких різноманітних систем цінностей, як ліберальна демократія, соціалізм і фашизм.

Розглянувши типологію суб'єктів міжнародної системи та її структуру, виділимо третій ключовий компонент, який визначає міжнародну систему відносин – процеси міжнародної системи.

Структура вказує на місце, яке суб'єкти займають у системі відносно інших. Натомість, процес стосується динамічного компонента міжнародної системи, тобто мережі взаємодій, зв'язків та відносин, що виникають між суб'єктами, що формують систему. Через це багато авторів говорять не про процес, а про динаміку міжнародної системи.[30, р.609]

Процес – або динаміку – міжнародної системи можна розглядати вздовж континууму між конфліктом та співпрацею. Уздовж цього континууму деякі вчені виділяють чотири основні типи динаміки: війна, конфлікт, співпраця та інтеграція.

1) Конфлікт.

Конфлікт, безумовно, є одним з найбільш вивчених явищ у міжнародних відносинах. Як наслідок, література надає широкий спектр визначень для цього поняття. Конфлікт можна визначити як ситуацію, в якій актори мають несумісні інтереси, що призводять до їхньої протистояння. Розбіжність може бути мотивована або амбіцією володіти дефіцитними товарами чи ресурсами, або усвідомленням цінностей, які є взаємно несумісними. Існування конфлікту не обов'язково тягне за собою насильство чи війну, хоча може призвести до них, якщо конфлікт зростає за інтенсивністю та розвивається в цьому напрямку.

Може бути кілька причин для початку конфлікту: матеріальні – якщо актори в системі конкурують за матеріальні товари чи ресурси, які є дефіцитними, – або нематеріальні – якщо протистояння виникає через аспекти, пов'язані з ідентичністю залучених учасників, таких як релігія, ідеологія та етнічна приналежність.

Вивчення конфліктів включає аналіз як проблем, що їх спричиняють, тобто причини, – сторін, що стоять на кону, – тобто розподілу сил та

можливостей між ними та ставлення сторін, – так і процесу – тобто розвитку чи еволюції – конфлікту.

Якщо зосередитися на конфліктах між державами, тобто міждержавних конфліктах, можна встановити дві основні типології. З одного боку, можна говорити про глобальні конфлікти, які мають глобальний масштаб і включають такі приклади, як Холодна війна чи сучасні війни. З іншого боку, регіональні конфлікти – це ті, що відбуваються в певному контексті, географічно, політично чи військово визначеному. Конфлікти регіонального масштабу часто пов'язані з територіальними суперечками, етнічними суперництвами, розбіжними економічними інтересами або прагненням до регіональної гегемонії та зазвичай виникають у контекстах з низькою інтенсивністю регіонального співробітництва.

2) Війна.

Війна є найвищим вираженням розбрату між суб'єктами міжнародної системи та найвищим рівнем та інтенсивністю конфлікту. Існування війни вимагає втручання військових або збройних сил та великої кількості жертв, яких чинні конвенції оцінюють у тисячу.

Пруський військовий теоретик Карл фон Клаузевіц визначив війну як акт насильства, спрямований на підкорення супротивника своїй волі. Згідно з цим визначенням, метою є нав'язування своєї волі, тоді як фізичне насильство є засобом її досягнення. Таким чином, війна є одночасно політичним і військовим актом.[46]

Серед різних динамік міжнародної системи війна, безумовно, привертає найбільшу увагу наукових кіл. Однак в рамках складності сукупності взаємодій, що відбуваються в міжнародній системі, війна є відносно рідкісною подією. На щастя, лише дуже обмежена кількість конфліктів закінчується війною.

Типологію війни можна встановити на основі двох критеріїв. У літературі говориться про тотальну війну, коли метою є повне знищення – термін, що використовувався у Другій світовій війні, був «безумовна

капітуляція» – супротивника. Тотальна війна передбачає мобілізацію всіх можливих засобів і ресурсів для досягнення цієї мети, включаючи ціле населення. Тотальні війни, як правило, впливають на всю міжнародну систему, як це видно на прикладі Першої та Другої світових війн.

На противагу цьому, обмежені війни – це ті війни кількістю учасників яких обмежені певним географічним районом, регіоном чи державою. Ці війни не мають на меті повністю знищити ворога або змусити його капітулювати; їхні цілі мають менший обсяг та визначені певними обмеженнями. Крім того, війни також можуть бути обмежені типологією використовуваної зброї.

Характер війн значно змінився з кінця Другої світової війни. По-перше, кількість міждержавних війн (тобто між країнами) скоротилася. Більшість збройних конфліктів у сучасному світі є внутрішньодержавними конфліктами, хоча деякі стають інтернаціоналізованими, як у випадку з Сирією. По-друге, кількість смертей, пов'язаних з бойовими діями, значно зменшилася, значною мірою завдяки модернізації війни. По-третє, недержавні суб'єкти, такі як терористичні групи або найманці, зараз відіграють важливу роль у багатьох існуючих конфліктах.

3) Співпраця.

Співпраця визначається існуванням компромісу між сторонами, що дозволяє їм обмінюватися проектами, ресурсами, ідеями тощо для досягнення спільних цілей.

Будь-яка ситуація співпраці починається з індивідуального розрахунку суб'єктів, який передбачає, що найкращий спосіб досягнення певної мети – це співпраця з іншою стороною. Виходячи з цього розрахунку, співпраця може виникнути, якщо виконано три умови. По-перше, сторони повинні мати спільні інтереси, наприклад, через виявлення спільних проблем. По-друге, витрати, вигоди та ризики діяльності, що здійснюється у співпраці, можуть бути розподілені між сторонами. По-третє, кожна зі сторін певною мірою довіряє іншим сторонам, що вони не відступлять від взятих на себе зобов'язань.

Співпрацю можна класифікувати за чотирма критеріями:

а) За її цілями або сферою діяльності, на якій зосереджена співпраця. У цьому відношенні можна розрізнити політичну, економічну або технічну співпрацю. Ці три типи співпраці є високорозвиненими у сучасному світі, тому можемо знайти кілька прикладів кожного виду.

По-перше, що стосується політичної співпраці. Франко-німецький Договір про дружбу та співробітництво (1963 року) [8], широко відомий як Єлисейський договір, був укладений з метою забезпечення консультацій на високому рівні між цими двома державами після десятиліть суперництва та конфронтації. Іншим сучасним прикладом є Договір про взаємну співпрацю та безпеку між Сполученими Штатами та Японією (1960 р.). [62]

По-друге, приклади економічної співпраці включають рамки, встановлені СОТ для сприяння торгівлі, та Бреттон-Вудську систему, що існувала між 1945 і 1971 роками.

По-третє, є можливість знайти багато прикладів технічної співпраці в низці галузей, від військових аспектів, таких як НАТО, до робочих програм ПРООН або механізмів технічної співпраці, створених для забезпечення проведення наукових досліджень в Антарктиді.

б) За ступенем формальності домовленості про співпрацю. Тут розрізняють високоформалізовані механізми співпраці – зазвичай встановлені на основі правових актів, таких як міжнародні договори – та неформальну співпрацю, яка може базуватися на політичних угодах.

в) Співпрацю також можна класифікувати за кількістю учасників. Розрізняється за кількістю учасників – відповідно до якої співпраця може бути двосторонньою або багатосторонньою – та географічним розташуванням залучених учасників. В останньому випадку можемо розрізнити співпрацю в регіональному масштабі – наприклад, між державами Південно-Східної Азії або між державами Латинської Америки – або в глобальному масштабі.

г) Нарешті, ще одним важливим критерієм є ступінь рівності між сторонами, що співпрацюють. Це особливо актуально у випадку офіційної

допомоги розвитку (ОДР), особливого типу співпраці, який характеризується асиметрією між сторонами (донорами та одержувачами).

4) Інтеграція.

Інтеграція знаходиться на іншому кінці континууму конфлікт-співпраця. Інтеграція є максимальним вираженням співпраці в міжнародній системі. Наднаціональні механізми повинні бути створені, якщо ми хочемо говорити про інтеграцію, а не просто про тісну співпрацю.

У літературі зазначається, що інтеграція вимагає повної відсутності недовіри чи розбіжностей між сторонами.[35, р.5] Зазвичай це досягається шляхом участі в попередньому процесі сталої співпраці. Крім того, сторони повинні мати щось більше, ніж лише матеріальні цілі; вони повинні дотримуватися подібних ідеалів чи систем цінностей.

5) Регіональна співпраця проти інтеграції.

Ці два поняття не слід плутати. Необхідною умовою для розмови про інтеграцію є наднаціоналізм, тобто об'єднання суверенітету учасниками для створення ієрархічно вищого органу. ЄС є найважливішим випадком регіональної інтеграції. ЄС має механізми як наднаціоналізму, так і міжурядовості. Галузь політики, в якій ЄС має виключну компетенцію – і тому розглядається на наднаціональному рівні – це економічна політика. Держави-члени ЄС не можуть вести переговори щодо торговельних угод індивідуально, оскільки вони передали свої суверенні можливості ЄС. Таким чином, лише Європейська Комісія може вести переговори щодо торговельних угод в ЄС від імені всіх його членів.[50, р.91]

Окрім ЄС, у світі існують інші регіональні організації, такі як АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії), де створено лише міжурядові механізми. У цьому випадку ми можемо говорити про регіональну співпрацю, але не про регіональну інтеграцію.

1.2. Фактори впливу на перебіг міжнародних відносин між країнами

Зовнішню політику можна визначити як національний інтерес країни, що реалізується за кордоном. Центральним у визначенні, звичайно, є поняття національного інтересу – зовнішня політика – це не просто сукупність неупереджених відносин між країнами, це спрямована політика, яка прагне принести користь нації за допомогою економічних, політичних та військових засобів. Розрізнення між інструментами та цілями є важливим для розуміння того, як працює зовнішня політика – інструменти – це стратегії, політика та дії, які використовуються для досягнення конкретних цілей, завдань або результатів.

Існують як економічні, політичні та військові фактори, так і економічні, політичні та військові цілі, і ці типи інструментів та цілей можуть взаємодіяти різними складними способами. Військові інструменти можуть допомогти досягти певних економічних цілей, економічні інструменти можуть досягти політичних цілей тощо. Деякі інструменти можуть сприяти досягненню певних цілей, але ускладнювати досягнення інших цілей.

Наприклад, країна може використовувати сильну військову присутність у регіоні, щоб змусити іноземні держави відкрити торгівлю, але це може статися за рахунок політичних цілей у довгостроковій перспективі, таких як мирна дипломатія. Іншими словами, економічні, політичні та військові інструменти й цілі тісно пов'язані один з одним – неможливо ізолювати ці фактори та очікувати глибокого розуміння зовнішньої політики. Натомість повинні розуміти взаємозв'язок між цими типами інструментів та цілей. Коли спостерігаємо за інструментами зовнішньої політики, що використовуються державними суб'єктами, нам завжди слід запитувати: «Яка мета?»

1. Політичні цілі часто ґрунтуються на впливі – здатності просувати національні інтереси шляхом впливу на іноземних суб'єктів. З цією метою політичні цілі часто є політикою, яка приносить користь певним ідеологіям чи системам правління та шкодить іншим. Ліберальні демократії, наприклад,

можуть мати політичну мету зміцнення ліберальної демократії в усьому світі. Неліберальні уряди, з іншого боку, можуть ставити за політичну мету зовнішньої політики зміцнення та підтримку різних неліберальних елементів в іноземних країнах.

2. Військові цілі головним чином ґрунтуються на самозбереженні – захисті національного суверенітету, системи правління та фізичної безпеки за допомогою військової сили. Без суверенітету, обраної системи правління та фізичної безпеки держава знаходиться під екзистенційною загрозою. Імператив самозбереження є ключовою концепцією в теорії реалізму в міжнародних відносинах. Військові є головним засобом, за допомогою якого забезпечується національна оборона та фізична безпека держави та народу, але поняття постійної армії – відносно постійної, професійної бойової сили – не позбавлене своїх критиків, як історично, так і сьогоднішнім.

Такі країни, як Ісландія, Коста-Рика та Панама, не мають постійних армій, але більшість із них включають певну форму добровільної оборонної організації. Деякі із засновників Америки вважали, що постійні армії суперечать вільній та республіканській формі правління, зокрема Томас Джефферсон.[13] Тим не менш, професійні військові є невід'ємною частиною нашого політичного світу та мають величезний вплив на політичні та економічні системи.

Під військовою метою маємо на увазі не стратегічні рішення, що приймаються в рамках військового командування (захист позиції на полі бою або вступ у бій та знищення ворога тощо), а радше політичну та національну цінність, яку забезпечують військові сили. Досягнення військових цілей стосується не лише збройного конфлікту – стримування є ключовою військовою метою, яка також може сприяти досягненню як політичних, так і економічних цілей у зовнішній політиці.

Наявність військової бази у ворожому або нестабільному регіоні може стримувати ворогів, політичне насильство та акти агресії, водночас сприяючи економічній діяльності та політичній співпраці. Глобальне спустошення, на

яке здатна ядерна зброя, також діє як стримуючий фактор – деякі країни мають величезний потенціал ядерної війни, достатній для забезпечення взаємно гарантованого знищення та сильного стримування від використання цієї зброї.

3. Економічні цілі зовнішньої політики включають протекціонізм – економічну політику, спрямовану на ізоляцію національного ринку від впливу міжнародної торгівлі та глобальної економічної активності, – та ліберальний корпоративний капіталізм, який ґрунтується на відкритій торгівлі приватних фірм на міжнародному ринку, а також на глобальних фінансах та інвестиціях.

Загалом кажучи, можемо включити економічне зростання до цілей зовнішньої політики, оскільки як протекціонізм, так і ліберальний капіталізм мають на меті стимулювати певну форму економічного зростання. Модель зростання в економіці передбачає, що головною метою економічної діяльності є стимулювання зростаючої економіки, що зазвичай визначається як збільшення ВВП країни або ВВП на душу населення.

Існують проблеми з моделлю зростання – деякі економісти стверджують, що добре розвинені демократичні капіталістичні суспільства повинні зосереджуватися на сталому розвитку, а не на зростанні, як мірі успішної економічної політики. Дійсно, більшість країн з високим економічним зростанням – це країни, що розвиваються, які переживають швидку індустріалізацію. Добре розвинені економіки, як правило, вирівнюються з точки зору зростання з року в рік. Нарешті, розглядаючи багатство як економічну ціль, важливо запитати, хто виграє від збільшення багатства.

Деякі країни досить багаті, незважаючи на те, що великий відсоток населення живе в бідності. І навпаки, деякі країни у світі мають великі державні борги та постійно стикаються з дефіцитом, проте ВВП на душу населення високий, а витрати на людські ресурси витрачаються на такі речі, як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура.

Розглянувши цілі, слід звернутися до інструментів та засобів, які мають в розпорядженні країни для реалізації цих цілей зовнішньої політики.

Ключовим політичним інструментом будь-якого уряду є дипломатія – щоденне спілкування між урядами світу. Вплив часто досягається через дипломатичні канали, за допомогою яких уряди висловлюють уподобання та прагнуть отримати вигоди через співпрацю. Інститути дипломатії зазвичай відокремлені від військових інституцій в уряді, і ключова відмінність між дипломатичною та військовою силою має вирішальне значення для розуміння цілей зовнішньої політики. Дипломатію часто називають «м'якою силою», оскільки це сила переконувати та впливати через співпрацю та компроміс.[58]

Військову силу часто називають «жорсткою силою», оскільки це сила для досягнення цілей зовнішньої політики шляхом стримування, погроз та сили. Державний департамент США є основним каналом дипломатії у зовнішній політиці США. Державний департамент відповідає за сприяння комунікації з іноземними урядами, створення та підтримку посольств за кордоном, укладення або розірвання договорів з іноземними урядами та нагляд за процесом, за допомогою якого громадяни США подорожують за кордон та іноземні громадяни подорожують до США.

Ще одним набором важливих політичних інструментів у зовнішній політиці є договори. Існує дві основні форми договорів: двосторонні договори між двома країнами та багатосторонні договори між більш ніж двома країнами. Двосторонні договори є простішим та поширеним способом для двох країн об'єднатися з конкретних військових, економічних чи політичних питань. Двосторонні договори про ядерну зброю були вирішальними інструментами зовнішньої політики, які відіграли важливу роль у зменшенні загострення конфлікту під час холодної війни. Багатосторонні договори, як правило, складніші (оскільки в них більше зацікавлених сторін, а отже, більше інтересів), але забезпечують більш комплексні угоди, які часто мають політичні, економічні та військові цілі.

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) між Сполученими Штатами та європейськими країнами є яскравим прикладом – НАТО є військовим союзом, і тому досягає оборони та стримування, але також сприяє

економічній діяльності та дипломатії між країнами-членами, зближуючи їх з низки питань. Очевидним військовим інструментом у зовнішній політиці є здатність застосовувати силу та перспектива ведення війни, будь то цілеспрямована, загальна, симетрична або асиметрична. Здатність до застосування сили, є ключовим інструментом для досягнення мети стримування – присутність та можливості військових можуть стримувати без фактичного застосування сили чи участі у війні. Існує ряд інших військових інструментів, які є в розпорядженні країн до можливості прямого бою.[58]

Небойові операції є поширеним інструментом зовнішньої політики, що дозволяє досягти політичних цілей розбудови нації та держави. Будівництво доріг і мостів, ремонт електро- або водопостачання, сприяння миру в місцевих районах шляхом посередництва у комунікації між впливовими зацікавленими сторонами, захист цінних національних ресурсів – усі ці небойові операції є поширеними військовими інструментами, які досягають як політичних, так і економічних цілей.

Ще одним військовим інструментом, який не досягає за допомогою прямого бою, є сурогатна «гібридна» війна, в якій держава використовує партизанські сили, найманців, повстанців або інших так званих сурогатів для боротьби з ворогом. Сурогатна війна може дозволити уряду використовувати важелі насильства та сили, водночас зберігаючи відкриті дипломатичні канали з відповідними ворожими державами. Афганістан, Ангола, Корея, Мозамбик та В'єтнам – це все були «гібридні» війни часів Холодної війни, в яких американські та радянські наддержави використовували сурогатів як військові інструменти. Протягом усіх цих зіткнень дипломатичні канали між Вашингтоном і Москвою залишалися відкритими. Важко уявити, що ці дипломатичні канали залишилися б відкритими, якби американські та російські військові зустрілися на відкритому полі бою.

Зрештою, держави можуть вступати в пряму військову війну як інструмент для досягнення певних цілей зовнішньої політики. Військовий конфлікт у минулому часто характеризувався як традиційна, симетрична

війна, в якій два звичайні війська приблизно рівних за потужністю та силою зустрічаються на полі бою – бойові частини у формі проти бойових частин у формі, танки проти танків, винищувачі проти винищувачів та військово-морські сили проти військово-морських сил.

Хоча конфлікти у 21 столітті часто використовують традиційну зброю та тактику, військові бої все частіше характеризуються асиметричною війною, такою як кібервійна, гібридні операції, тероризм (насильницькі акти або загроза насильства проти некомбатантів з метою вселення страху та досягнення конкретних цілей) та цілеспрямовані військові удари.[58]

Протягом Холодної війни локальні громадянські війни часто використовувалися як опосередковані конфлікти між більшими державами, і це продовжується й сьогодні. Громадянські війни в Сирії та Ємені є значною мірою опосередкованими конфліктами між двома ключовими державами на Близькому Сході – Саудівською Аравією та Іраном, які можна розглядати як опосередкований конфлікт між Сполученими Штатами (на підтримку Саудівської Аравії) та Росією (на підтримку Ірану).[58]

Економічні інструменти відповідають цілям протекціоністів або ліберального капіталізму. Ключовими протекціоністськими економічними інструментами є ембарго (відмова від торгівлі з країною або блоком країн), тарифи (оподаткування певного імпорту) та квоти (обмеження кількості певного імпорту або з певних країн).

Наприклад, протягом холодної війни і в 21 столітті Сполучені Штати запровадили торгове ембарго проти Куби, однієї з останніх комуністичних країн світу. І навпаки, основним інструментом для реалізації цілей ліберального капіталізму є концепція вільної торгівлі, в якій країни з вільним ринком прагнуть зруйнувати протекціоністські бар'єри за кордоном, щоб залучити ресурси, ринки та робочу силу в цих іноземних країнах. Вільна торгівля часто є інструментом для досягнення політичних цілей згідно з теорією, що вільні ринки сприяють більш вільному та демократичному суспільству.

Розділ 2. Аналіз американо-українських відносин під час першої каденції Д. Трампа

2.1 Зовнішньополітичний курс Д. Трампа

Д. Трамп переміг на президентських виборах 2016 року, проводячи кампанію як політичний аутсайдер та популіст. Він змагався з витонченою кандидаткою Г. Клінтон, яка була державним секретарем за часів Барака Обами, головою Комітету Сенату з міжнародних відносин. Трамп дискредитував Клінтон як корумповану та некомпетентну, вказуючи на хаос у зовнішній політиці, що виник внаслідок її рішення втрутитися в події в Лівії та повалити її лідера Муаммара Каддафі.[60]

З моменту приходу до влади Трамп глибоко заплутав та дестабілізував американську та світову політику. Він намагався впровадити політику, яка є новою, але часто погано продуманою, суперечливою або неможливою. До них належать вихід з кількох міжнародних договорів та угод або їх перегляд, зокрема Паризької кліматичної угоди, ядерної угоди з Іраном та вимог Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Він також розпалив торговельну війну з Китаєм, запровадивши тарифи на кілька груп товарів та запровадив заборону на в'їзд мусульман з різних країн.

Під час передвиборчої кампанії та у своїй першій інавгураційній промові Д. Трамп заявив про свою відданість тому, що він назвав підходом до зовнішньої політики «Америка понад усе». Саме це гасло було особливо помітним у 1930-х роках, коли праві політичні активісти, які симпатизували нацистській Німеччині та фашизму, виступили проти американського втручання у Другу світову війну. Загалом, зовнішня політика Трампа відображала ізоляціоністський напрямок, який значною мірою був маргіналізований у національних справах з часів Другої світової війни.[26]

Хоча провідні політичні кола та зовнішньополітичний істеблішмент десятиліттями залишалися відданими здійсненню глобального лідерства США, Трамп скористався почуттям невдоволення, яке наростало з кінця холодної війни в 1990-х роках і було підсилене так званими «вічними війнами» в Іраку та Афганістані, що настали після терористичних атак 11 вересня 2001 року. Окрім того, що Трамп відобразив зростаючу втому від іноземної військової участі, він також пов'язав зовнішню політику зі своєю популістською передвиборчою риторикою про «забутих чоловіків і жінок», яких залишила позаду світова економіка.

Як риторика Трампа, так і його політичні позиції містили суперечності, оскільки Трамп одночасно закликав і до ізоляціонізму і до посилення армії. Незважаючи на свою обіцянку скоротити розгортання американських військових сил по всьому світу, він також закликав до активнішої військової діяльності. У квітні 2017 року він санкціонував удари крилатими ракетами по сирійському військовому аеродрому та попередив, що Сполучені Штати можуть продовжувати втручатися в громадянську війну в Сирії проти режиму президента Башара Асада, незважаючи на попередню заяву його адміністрації, в якій визнавалося, що Асад, найімовірніше, переможе у війні. У грудні 2018 року, на протигагу своїм військовим радникам, він оголосив про виведення 2000 американських військовослужбовців, які тоді перебували у Сирії (з 2015 року). Це несподіване рішення призвело до відставки міністра оборони Джима Меттіса.[40]

Трамп також значно скоротив присутність американських військ в Афганістані, яку американські військові підтримували з моменту вторгнення в країну в 2001 році. У лютому 2020 року посадовці Трампа підписали угоду з Талібаном, який брав участь у повстанні проти підтримуваного США уряду, що призвело до повного виведення всіх американських військ наступного року. Талібан повернув собі контроль над Афганістаном у вересні 2021 року.[36]

Наріжним каменем політики Трампа «Америка понад усе» було скасування двосторонніх та багатосторонніх угод і договорів на користь односторонніх домовленостей, що уклалися між країнами. Трамп був відкрито вороже налаштований до Європейського Союзу, який вважав конкурентом. Він часто погрожував вивести Сполучені Штати з Організації Північноатлантичного договору (НАТО), організації, утвореної після Другої світової війни для створення союзу взаємної оборони проти Радянського Союзу (а після 1991 року – Росії), стверджуючи, що забезпечення військової оборони для Західної Європи є занадто дорогим.[54]

У червні 2017 року Трамп оголосив, що Сполучені Штати вийдуть з Паризької угоди щодо боротьби зі зміною клімату; Джо Байден скасував це рішення на початку свого президентства.[41] У розпал пандемії Covid-19 Трамп оголосив, що Сполучені Штати вийдуть зі Всесвітньої організації охорони здоров'я, яку він звинуватив у звільненні Китаю від відповідальності за пандемію. Як і у випадку з Паризькими угодами, адміністрація Байдена негайно повернулася до Всесвітньої організації охорони здоров'я у січні 2021 року.[54]

У травні 2018 року адміністрація Трампа оголосила, що Сполучені Штати вийдуть зі Спільного комплексного плану дій, або Іранської ядерної угоди, угоди 2015 року між Сполученими Штатами, Іраном, п'ятьма іншими країнами та Європейським Союзом. Угода дозволила Ірану розробляти ядерні технології для невійськових цілей під суворим іноземним наглядом в обмін на послаблення економічних санкцій. Трамп, разом з багатьма республіканцями,

довго не схвалював цю угоду, яка, на думку багатьох консерваторів, робила надмірні та нерозумні поступки Ірану та ризикувала безпекою Ізраїлю у випадку порушення Іраном угоди та розробки ядерної зброї. У листопаді 2018 року Сполучені Штати відновили всі економічні санкції, які раніше діяли щодо Ірану.[24]

Трамп також застосував свій односторонній підхід до зовнішньої політики через дії, пов'язані з ізраїльсько-палестинським конфліктом. У грудні 2017 року, що було схвалено урядом Ізраїлю, але проти якого виступила більшість світових лідерів, Трамп оголосив, що Сполучені Штати визнають Єрусалим столицею Ізраїлю. У травні 2018 року Сполучені Штати офіційно відкрили нове посольство в Єрусалимі. Хоча рішення щодо Єрусалима було інтерпретовано як провокаційне та вороже до палестинської справи, Трамп також дотримувався мирного плану з метою вирішення багаторічного конфлікту. У серпні та вересні 2020 року зять Трампа, Джаред Кушнер виступив посередником в угодах, відомих під загальною назвою Авраамських угод, за якими уряди Об'єднаних Арабських Еміратів та Бахреїну нормалізували дипломатичні відносини з Ізраїлем.[24]

Підхід президента Трампа до торгівлі також відрізнявся від нещодавньої практики. Протягом кількох днів після вступу на посаду президента Трамп вивів Сполучені Штати із запропонованого Транстихоокеанського партнерства, покликаного зменшити бар'єри в торгівлі між країнами уздовж Тихоокеанського узбережжя. Виконуючи свою передвиборчу обіцянку переглянути Північноамериканську угоду про вільну торгівлю 1994 року, яка лібералізувала рух товарів між Мексикою, Канадою та Сполученими Штатами, Трамп у 2018 році досяг угоди про заміну договору Угодою між Сполученими Штатами, Мексикою та Канадою (USMCA). Хоча нова угода значною мірою зберегла рамки початкового договору, вона оновила низку конкретних умов, щоб врахувати досягнення цифрових технологій та онлайн-продажів. Вона також створила нові стимули для виробництва автомобілів у Сполучених Штатах.[24]

Трамп також виконав свою передвиборчу обіцянку вирішити проблему торговельної конкуренції з Китаєм, який він звинуватив у недобросовісній конкуренції та крадіжці інтелектуальної власності, що призвело до занепаду американського промислового виробництва. Починаючи з січня 2018 року, Трамп запровадив нові тарифи, або імпорتنі податки, на низку товарів з Китаю, зокрема на сталь та алюміній, що призвело до зростання вартості цього імпорту для американських споживачів у надії збільшити продажі товарів американського виробництва.[68] У відповідь Китай запровадив тарифи на товари, імпортовані зі Сполучених Штатів, що зашкодило продажам американських експортерів.[72] Торговельна війна загострилася протягом 2019 року, перш ніж адміністрація Трампа та уряд Китаю досягли угоди, яка послабила напруженість. Трамп отримав похвалу від деяких політиків за підтримку американських виробників, але критику від інших, як з його власної партії, так і з боку демократів, за те, що він завдав шкоди світовій торгівлі та збільшив витрати для американських споживачів.

Критики президента Трампа зазначали, що, проводячи свою політику «Америка понад усе», він часто вихваляв іноземних автократів та диктаторів, водночас, здавалося б, зневажливо ставився до традиційних союзників та демократично обраних іноземних лідерів, називаючи їх слабкими та неефективними.

Складні стосунки Трампа з Кім Чен Ином, були типовим прикладом цієї напруженості. Протягом першого року свого президентства Трамп зайняв войовничу позицію щодо випробувань Північною Кореєю ракет далекого радіусу дії, які могли досягти цілей у Сполучених Штатах. Загострюючи міжнародну напруженість, Трамп пообіцяв застосувати «вогонь і лютя» у відповідь на будь-яку ядерну агресію з боку Північної Кореї.[33]

Однак у 2018 році Трамп змінив свій підхід. Вірячи в силу особистих стосунків та власну майстерність укладати угоди, Трамп спробував вирішити багаторічне протистояння між Сполученими Штатами та Північною Кореєю шляхом особистої взаємодії з Кімом. Двоє лідерів зустрілися в Сінгапурі в

червні 2018 року, це була перша зустріч лідерів двох країн. Вони зустрічалися ще двічі, а у 2019 році Трамп став першим чинним президентом США, який в'їхав до Північної Кореї, коли в супроводі Кіма він перетнув демілітаризовану зону (ДМЗ) між Північною та Південною Кореєю.[43] Однак, незважаючи на цю особисту дипломатію, Кім відмовився відмовлятися від своєї ядерної програми, вважаючи, що безпека Північної Кореї від анексії Південною Кореєю залежить від володіння ядерною зброєю.

Адміністрація Трампа зайняла зовсім інший підхід до своїх відносин з Росією, ніж будь-яка адміністрація з початку Холодної війни після Другої світової війни. З моменту короткочасного експерименту з демократичним управлінням у 1990-х роках, після розпаду Радянського Союзу, відносини Росії із Західною Європою та країнами Північної Америки ставали дедалі напруженішими. Путін, який вперше прийшов до влади в Росії наприкінці 1999 року, неухильно зміцнював свою політичну владу в наступні десятиліття. Його анексія Криму та підтримка сепаратистів в Україні, його придушення інакомислення в Росії (включаючи звинувачення у тому, що він наказав убити журналістів та інших опонентів), а також його підтримка президента Сирії Башара Асада ізолювали Росію від світової спільноти.

Однак Трамп під час президентської кампанії хвалив Путіна як сильного лідера. Викриття того, що агенти російської розвідки організували злом Національного комітету Демократичної партії та займалися іншими пропагандистськими зусиллями, щоб допомогти Трампу на виборах 2016 року, викликали підозри щодо стосунків Трампа з російським лідером. Наполягання Трампа на збереженні конфіденційності деталей його особистих розмов з Путіним лише посилювало підозри.[24]

Спеціальний прокурор Роберт Мюллер звинуватив шістьох членів передвиборчого штабу та персоналу Трампа у різних правопорушеннях, пов'язаних із втручанням Росії у вибори 2016 року. Мюллер також звинуватив дванадцятьох росіян у змові з метою втручання у вибори шляхом злому серверів та електронної пошти.

На зустрічі з Путіним у 2018 році Трамп оголосив, що він приймає заперечення Путіним будь-якої участі у виборах у США. Після того, як у заключному звіті Мюллера були виявлені зв'язки між російським урядом та передвиборчим штабом Трампа, Трамп наказав розвідувальному співтовариству розслідувати це розслідування, надавши своєму генеральному прокурору Вільяму Барру повноваження розсекретувати відповідну інформацію. Барр призначив федерального прокурора Джона Дарема спеціальним прокурором для розслідування; Дарем продовжив обіймати цю посаду після того, як Трамп залишив посаду, і в 2023 році він завершив своє розслідування, подавши заключний звіт, у якому критикував ФБР, але не виявив порушення будь-яких законів.[53]

2.2 Політична повістка України

З 1990-х і до 2014 року, зовнішню політику України можна було б влучно охарактеризувати як непослідовну або нестабільну.[57] Українські лідери намагалися знайти баланс між Європейським Союзом (ЄС) та НАТО, з одного боку, та Росією, з іншого, хоча пріоритети змінювалися залежно від уряду при владі. Однак, починаючи з 2014 року, українські лідери проводили прозахідну зовнішню політику. У 2019 році цілі членства в НАТО та ЄС були включені як поправка до Конституції України.[10] Більше того, як уряди Петра Порошенка, так і Володимира Зеленського чітко дали зрозуміти, що вони хочуть закріпити Україну на Заході.

Одним непередбачуваним наслідком окупації Росією Криму та найбільш густонаселених районів Донецька та Луганська стало те, що мільйони основних прихильників Партії регіонів та Комуністичної партії припинили голосувати на українських виборах. З моменту здобуття незалежності Україна продемонструвала різкі регіональні відмінності, зокрема щодо голосування та зовнішньополітичної орієнтації.[29] Донецьк і Луганськ були базою для партій

та кандидатів у президенти, які віддавали перевагу тіснішим зв'язкам з Росією. Донецьк спочатку був оплотом Комуністичної партії в 1990-х роках, а потім у 2000-х роках для Януковича та Партії регіонів. На президентських виборах 2004 та 2010 років від 89 до 93,5 % виборців у Донецьку та Луганську проголосували за Януковича. Переважна більшість виборців у Криму також підтримувала ці партії та зовнішню політику, ближчу до Росії.

Після 2014 року лідери «Опозиційного блоку/платформи», такі як Бойко, Вілкул та Медведчук, продовжували просувати адаптивну політику щодо Росії та часто зустрічалися з Путіним та іншими високопосадовцями Кремля. У заявах та через медіа-платформи, що перебували під контролем Медведчука, вони критикували прозахідний напрямок України, зокрема підписання Угоди про європейську асоціацію (EUAA), виступали за нейтралітет України та дотримувалися наративу, популярного в російських державних ЗМІ, який називав конфлікт на сході України «громадянською війною».[27]

Дві партії продовжували отримувати підтримку в деяких частинах східної України. На парламентських виборах 2019 року «Опозиційна платформа» посіла перше місце в контрольованих Україною Донецьку та Луганську.[42] Однак, до критичного моменту 2013-2014 років партії, які віддавали перевагу тіснішим зв'язкам, отримували 35-40% від загальної кількості голосів на парламентських виборах і мали кандидата в президенти в бюлетені з високою ймовірністю перемоги. На виборах 2014 та 2019 років, навпаки, проросійські партії та кандидати отримали лише 10-15% голосів по всій країні.[29]

На президентських виборах 2014 року Порошенко, який явно не підтримував проросійських позицій, переміг у першому турі, а у 2019 році жоден з двох фіналістів, Зеленський та Порошенко, не балотувався на «проросійській» платформі. Це був розрив з минулим. Протягом двох десятиліть один із двох кандидатів у другому турі президентських виборів підтримував або хеджування, або зовнішню політику, ближчу до Росії.

Не менш важливим фактором було те, що вододіл 2013-2014 років суттєво вплинув на баланс сил на українському ринку ідей, особливо щодо зовнішньополітичного курсу країни.

До 2014 року українські наративи висловлювали підтримку європейської інтеграції через аргументи економічного процвітання, а в деяких випадках – посиляючись на демократичні цінності та Європу як цивілізаційний вибір. Однак впливові партії, такі як Партія регіонів, критикували «євромантизм» і намагалися підстрахуватися, прагнучи отримати найкращу угоду як від ЄС, так і від Росії.[32]

До 2014 року впливовий дискурс зовнішньої політики не розглядав ні Росію, ні Європу як радикально відмінних «інших», і вибір ґрунтувався на прагматичні розрахунки, а не нормативне тяжіння.[80, р.26]

Хоча аргументи демократії та економічного процвітання залишалися домінуючими в дискурсі після 2014 року, українські політики все частіше почали пов'язувати європейський вибір з незалежністю та виживанням. У цьому риторичному викладі європейський шлях України описувався як цивілізаційний вибір, відокремлення від колоніального минулого та повернення до європейського дому. Наприклад, на зустрічі з головою зовнішньої політики ЄС Кетрін Ештон президент Порошенко зазначив, що «Україна платить надто високу ціну за свою незалежність та за право самостійно обирати свій цивілізаційний шлях розвитку».[48]

У подібному ключі прем'єр-міністр Арсеній Яценюк стверджував що, підписуючи Угоду про ЄСА, «ми виправляємо 350-річну помилку: Україна – це Європа», та підкреслив жертви, принесені на Євромайдані та в конфлікті з Росією. «Шкода, – заявив він, – що ця угода скріплена кров'ю. Але це був вибір. Це була ціна незалежності».[48]

Після 2014 року наратив, що виник у мейнстрімі, також пов'язував європейський вибір України з виходом зі складу імперської Росії. Порошенко стверджував, що безвізовий режим, підписаний з ЄС, символізує повернення українців до своєї історії: «Ось чому сьогоднішнє рішення ЄС таке важливе.

Тривалий процес завершено. Я впевнений, що цей день, 11 червня, увійде в історію України як остаточний вихід нашої країни з Російської імперії та її повернення до родини європейських народів».[69] Такого роду міркування висували не лише Порошенко та Яценюк.

У 2019 році президент Зеленський, заявив, що Україна в ЄС буде «смертю російського імперського проекту».[15] Ще однією повторюваною темою після 2014 року було те, що Україна захищає не лише себе, а й європейські цінності та європейський континент від амбіцій Путіна. За словами Порошенка, «справжня причина цієї війни – це право українського народу жити за європейськими стандартами, з європейськими цінностями в Європейському Союзі».[14]

Звичайно, суперечки щодо цивілізаційного вибору України певною мірою існували до 2014 року, але вони були думкою меншості і не були частиною домінуючого наративу зовнішньої політики України.

Президент Зеленський підтвердив стратегічний курс України на членство в ЄС та НАТО. Як стверджував віце-прем'єр-міністр Дмитро Кулеба (міністр закордонних справ з 2020 року), Україна відхилить будь-яку пропозицію, окрім членства.[47] Схвалення Зеленським документа, підготовленого Радою національної безпеки та оборони України, «Про Стратегію зовнішньої політики України», підтвердив західну орієнтацію України.[7] На думку Зеленського, ЄС був не лише головним торговельним партнером України, а й «нашим ключовим партнером у відновленні суверенітету та територіальної цілісності».[3] Таким чином, як Порошенко, так і Зеленський пов'язували членство в ЄС з виживанням України та оголосили європейську інтеграцію незворотною.

Також з 2014 року домінуючий наратив зовнішньої політики України формулював НАТО як «гаранта миру та безпеки» та як захисника від російського імперіалізму. На противагу цьому, стратегія хеджування (яку в Україні називають багатовекторною політикою або позаблоковим статусом),

популярна до 2014 року, тепер зображувалася українськими політиками як «смертельна пастка».

Як зазначав президент Порошенко у 2014 році: «Лише інтеграція України в євроатлантичний простір гарантує мир, безпеку та незалежність для України та вищий рівень життя для українського народу. Кожне з цих досягнень є доказом нашого відходу від колоніального минулого. Кожне з них є кроком до нашої повної свободи від імперії. Ми нарешті вийшли з лабіринту багатовекторної політики та ледве уникнули смертельної пастки позаблокового статусу, і з 2014 року ми твердо крокуємо своїм власним шляхом, шляхом до Європейського Союзу та НАТО».[16]

Прем'єр-міністр Яценюк розглядав НАТО як «єдиний засіб» для захисту країни, оскільки Путін хотів «ліквідувати» Україну. Він також стверджував, що Україна повинна вступити до НАТО для захисту спільних цінностей: «Альянс має отримати ще одного члена, який разом із вільним світом займається захистом свободи та демократії від агресорів».[22]

Кілька впливових українських політиків охарактеризували рішення включити мету членства в НАТО (та ЄС) як поправку до конституції України (підтриману 334 з 385 зареєстрованих депутатів на сесії) як історичний, незворотний та стратегічний вибір.[6]

Президент Зеленський також оголосив членство в НАТО ключовою метою, хоча спочатку наголосив, що українці, які критикують НАТО, спочатку повинні бути проінформовані про переваги членства, а потім провести референдум.[25] Однак, коли ранні спроби досягти миру з Росією зазнали невдачі, адміністрація Зеленського почала зображати членство в НАТО як нагальний пріоритет, а не як довгострокову мету.

На початку 2021 року Зеленський оголосив План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) «найближчою метою» України та зазначив, що «НАТО – єдиний спосіб припинити війну на Донбасі. ПДЧ буде справжнім сигналом для Росії».[2] Зеленський, якого його опоненти спочатку зображували як

«російського голуба», до 2021 року сформулював аналогічну позицію щодо НАТО, як і Порошенко.

Більше того, Зеленський повторив позицію Порошенка про те, що Україна заслуговує на членство, оскільки вона захищає демократичні цінності, що пропагуються ЄС та НАТО. «Немає сумнівів, – стверджував він, – що Україна є невід’ємною частиною Європи з точки зору її ціннісного фундаменту. Зараз, у новій ситуації в Європі, нам потрібен логістичний план для вступу України до Альянсу найближчим часом. НАТО – це шлях максимального захисту нашої країни».[52] Зеленський також зазначав, що українці гинули на Донбасі «за всі принципи, які проповідували та підтримували лідери НАТО та ЄС».[49]

Керівник Офісу Президента України Андрій Єрмак також заявив: «Я сподіваюся, що процес вступу України до НАТО буде максимально пришвидшено. Україна воює, наша країна є головним форпостом захисту демократичних цінностей». Ось чому ми заслуговуємо стати частиною родини держав-членів НАТО».[20]

Ще одним важливим тропом у домінуючому наративі зовнішньої політики України було те, що угоди з Росією щодо територіальної цілісності України, такі як Будапештський меморандум та Договір про дружбу між Росією та Україною, провалилися. Письмові угоди та прагматичні відносини з Москвою були невдалі – і в певному сенсі марні – у гарантуванні суверенітету України.

2.3 Партнерство України і США за першої каденції Д. Трампа

Перемога Д. Трампа на президентських виборах у США мала значний вплив на підхід Вашингтона до Києва, розпочавши досить в суперечливий етап у двосторонніх відносинах. Суперечливе ставлення нової адміністрації США, та особисто Трампа, до України мало низку причин.

По-перше, під час виборчої кампанії демократка Г. Клінтон була беззаперечною фавориткою української влади як послідовна прихильниця країни та жорсткий критик Росії. В результаті українські лідери майже відкрито підтримували кандидата від Демократичної партії. На противагу цьому, зовнішня політика кандидата від Республіканської партії була побудована на принципах економічного націоналізму, скептицизму щодо глобальної ролі Сполучених Штатів та трансатлантичної єдності. Його підхід до зовнішньої політики полягав у скороченні міжнародних зобов'язань та допомоги союзникам, а також зосередженні на внутрішніх – переважно економічних – проблемах країни.

Його бачення зовнішньої політики також включало побудову стабільних відносин з Китаєм та Росією. З ключових питань, таких як військова присутність в Афганістані та Іраку, конфлікт у Сирії та стримування ядерної програми Китаю та Північної Кореї, кандидат від Республіканської партії зайняв набагато жорсткішу позицію, ніж Обама та Клінтон. Водночас, Трамп ніколи не згадував про російську агресію та анексію Криму під час виборчої кампанії, що свідчило про те, що ці питання не будуть важливими для його адміністрації.

По-друге, під час президентства Трампа на українсько-американські відносини постійно впливав негативний шлейф, пов'язаний з виборчою кампанією 2016 року. У серпні 2016 року американські ЗМІ повідомили, що політичний консультант Пол Манафорт, який очолював штаб передвиборчої кампанії Трампа, отримав понад 12,7 мільйона доларів від Партії регіонів України між 2007 і 2012 роками, а також співпрацював з проросійськими олігархами та, після повалення авторитарного режиму Віктора Януковича, консультував проросійську партію «Опозиційний блок» на парламентських виборах в Україні 2014 року. Більше того, радник Трампа незаконно отримував гроші за свої послуги політичного консультанта в Україні та був змушений піти у відставку в результаті скандалу. Оточення Трампа обґрунтовано вважало, що український уряд – або, принаймні, його частина –

та посольство США в Києві, яке перебувало під впливом демократів, були причетні до витоку конфіденційної інформації під час виборів.[11, с.663]

Як стало відомо пізніше (в 2019 році) на слуханнях у Палаті представників, Трамп особисто був дуже негативно налаштований до України, вважаючи, що «український уряд» «...під час виборів грав на боці демократів і прагнув його поразки».[39]

По-третє, спорадичні заяви Трампа про його готовність до «великої угоди» з Росією, а також спроби Білого дому та Державного департаменту знайти спільну мову з Москвою щодо проблемних питань, таких як Сирія, Іран, Північна Корея та ядерна зброя, також слугували несприятливим фоном для українсько-американських відносин. Крім того, після перемоги Трампа Конгрес та ФБР продовжували протягом двох років розслідувати «російські» зв'язки його передвиборчого штабу та підтримку кампанії Кремлем.

Між 2016 та 2020 роками українсько-американські відносини зазнали значних змін, пов'язаних з розвитком курсу адміністрації Трампа у міжнародних справах. Перш за все, вони стали більш прагматичними і жорсткішими порівняно з попереднім періодом, що характеризувалося охолодженням, риторикою формального партнерства та звуженням порядку денного.

Україна не входила до числа зовнішньополітичних позицій адміністрації Трампа. Політичні пріоритети, причому Близький Схід, Південно-Східна Азія та стримування Росії в Євразії стали головним пріоритетом США на той час. На цьому тлі відносини США з Європою погіршилися. Трамп розглядав ситуацію в Україні виключно крізь призму відносин з Російською Федерацією, які він намагався покращити на початку свого терміну. Незважаючи на всі свої вагання та загравання з Росією, Трамп неодноразово публічно заявляв, що український регіон Крим був незаконно анексований. Тим часом військовий конфлікт на Донбасі був у його очах європейською проблемою безпеки, яка мала мало спільного з інтересами США. У 2017 році США спробували

перекласти відповідальність за його врегулювання на Францію та Німеччину, але зазнали невдачі.[71]

Водночас, щоб захистити себе під тиском з боку Конгрес та звинувачення у зв'язках з Росією, команда Трампа заявила про свою повну підтримку України. Це призвело до значного збільшення військової допомоги США та надання Києву летальної зброї. Восени 2017 року, незважаючи на суперечливі заяви Білого дому, офіційна політика США щодо України стала чіткою: продовження політики попередньої адміністрації, але з деякими змінами.

Нові цілі політики США щодо України остаточно викристалізувалися наприкінці 2017 року, коли Вашингтон перейшов від спроб досягти порозуміння з Кремлем до системного стримування.

Ці цілі полягали у збереженні політичної стабільності в Україні та її прозахідного курсу, а також у заморожуванні конфлікту на Донбасі, враховуючи, що Москва не бажала йти на жодні поступки. Сполучені Штати також використовували свій політичний вплив як головний союзник, щоб змусити українських лідерів дотримуватися встановленого внутрішньополітичного курсу.[59]

За Трампа двосторонні відносини між Вашингтоном та Києвом були вкрай непередбачуваними, а тон контактів змінився з дружнього на офіційний та дипломатичний. Ця ситуація відображала негативне ставлення Трампа та його оточення до України через скандал з Манафортом. Важко говорити про єдину зовнішню політику США щодо України на той час, оскільки розбіжності між президентом, його радниками, урядовими установами та Конгресом стали характерною рисою зовнішньої політики США. Конгрес, радник з національної безпеки та Пентагон мали спільну позицію щодо підтримки України та стримування Росії. Президент Трамп, хоча й публічно підтримував Україну, прагнув розпочати діалог з Москвою і був готовий піти на політичні поступки. Державний департамент США лавірував між позиціями різних впливових груп у Вашингтоні, намагаючись як підтримувати лінію на

підтримку України, так і догоджати президенту. Як зазначав державний секретар США Рекс Тіллерсон у 2017 році, головною метою політики адміністрації Трампа щодо Росії було «запобігти стану нездоланих розбіжностей».[19]

З іншого боку, Україна користувалася стабільною двопартійною підтримкою серед американської еліти, з активним українським лобі у Вашингтоні. Конгресійна українська фракція в Палаті представників була найбільшою з Східноєвропейські кокуси та складалися понад 40 представників, зокрема, спікер Ненсі Пелосі.[19]

Українська фракція Сенату об'єднала 16 сенаторів та зосередилася на пріоритетних напрямках: 1) посилення військової допомоги Україні; 2) підтримка реформ та технічної допомоги; 3) ініціативи у сфері кібербезпеки; 4) зміцнення енергетичної незалежності України; 5) підтримка надання Томосу (Указ Константинопольського патріарха про офіційне визнання) Київській митрополії. Це було значною мірою зумовлено позицією Конпрогрес, який Білий дім був змушений врахувати, що Україна зберегла геополітичну увагу та посилення підтримка з боку Сполучених Штатів.

Адміністрація Трампа зняла ціннісні окуляри зі свого партнерства з Києвом. В її очах Україна була корумпованою, олігархічною країною з нестабільною політичною ситуацією та слабкими державними інституціями. Однак рівень двосторонніх відносин, досягнутий після 2014 року, та наявність прозахідного режиму в Києві мали стратегічне значення для американської геополітики.

Нова адміністрація у Вашингтоні успадкувала дві «дилеми союзників», які потребували вирішення: по-перше, як розширити співпрацю між США та Україною, не руйнуючи можливостей для діалогу з Росією з існуючих міжнародних питань; і по-друге, як збільшити військову та політичну підтримку України, але таким чином, щоб це не включало те, що вважалося другорядним питанням у вигляді конфлікту на Донбасі, та уникнути надання гарантій безпеки для Києва.

У період з 2014 року по червень 2021 року Сполучені Штати надали Україні понад 4,6 мільярда доларів допомоги, з яких 2,5 мільярда доларів – військова допомога. Однак обсяг допомоги, наданої за часів Обами та Трампа, суттєво відрізнявся: адміністрація Демократичної партії виділила Україні загалом 1,4 мільярда доларів США між 2014 і 2016 роками, порівняно з приблизно 2,6 мільярда доларів США за часів адміністрації Республіканської партії з 2017 по 2020 рік. Порівнюючи допомогу у сфері безпеки, різниця була ще більш помітною – 630 мільйонів доларів США за часів Обами проти 1,34 мільярда доларів США за часів Трампа.[9, с.259]

Адміністрація Трампа відійшла від політики підтримки широкого спектру реформ в Україні через сумнівні результати та регрес у деяких сферах, таких як Міністерство внутрішніх справ, прокуратура та суди. З середини 2017 року уряд США скоротив фінансування програм допомоги у сферах розвитку громадянського суспільства, політичних реформ, довкілля та охорони здоров'я.

Однак під тиском Конгресу адміністрація Трампа продовжила політику дипломатичної, економічної та військової підтримки України та послідовно збільшувала обсяг допомоги. Для адміністрації Трампа питання допомоги Україні та відносин з нею стало картою у внутрішньополітичній боротьбі.

Сполучені Штати виділили Україні 560 мільйонів доларів допомоги у 2017 році, 620,7 мільйона доларів у 2018 році, 695,7 мільйона доларів у 2019 році та 698 мільйонів доларів у 2020 році.[78] Пакет допомоги Україні у розмірі 728 мільйонів доларів також був включений до Закону про консолідовані асигнування на 2021 рік, підписаного у грудні 2020 року.[79]

Між 2016 і 2021 роками Україна постійно входила до десятки найбільших одержувачів економічної та військової допомоги США. З точки зору формальних показників, адміністрація Трампа де-факто виявилася однією з найбільш проукраїнських в історії двосторонніх відносин. За часів Трампа технічна допомога США Україні була зосереджена на міністерствах оборони (з точки зору інституційних реформ відповідно до стандартів НАТО),

енергетиці (підтримка запуску ринків електроенергії та газу) та фінансах (митна та фіскальна реформи) у сферах, де зміни було легше зафіксувати та відчуті. США не брали участі у впровадженні реформ в Україні на інституційному рівні, як це робить ЄС, але допомагали з рамковими проектами.

Українсько-американські відносини в цей період характеризувалися звуженням стратегічного порядку денного. Якщо раніше він формувався шістьма напрямками – політичний діалог, безпека, підтримка реформ, енергетика, боротьба з корупцією та підтримка демократії, то після 2016 року список скоротився до чотирьох: політичний діалог, безпека, енергетика та боротьба з корупцією. Хоча адміністрація республіканців продовжувала обговорювати необхідність реформ та зміцнення демократичних інституцій, насправді вона не виявляла великої стурбованості цими питаннями. Основними темами двосторонніх відносин стали допомога у сфері безпеки та співпраця в енергетичному секторі.

У сфері міжнародних справ адміністрація Трампа не була прихильником ціннісно-орієнтованої політики, тому вважала програми підтримки інституцій, пов'язаних з демократією та громадянським суспільством за кордоном, другорядними та зменшувала їх фінансування.[47, р.190] У випадку з Україною нова адміністрація у Вашингтоні також з підозрою ставилася до групи неурядових організацій та активістів, які отримували гранти та підтримку від посольства США під час перебування на посаді Обами. Як наслідок, регулярність контактів з представниками громадянського суспільства в Україні знизилася за часів Трампа.

В період першої каденції Трампа інтенсивність двосторонніх контактів між країнами зменшилася, що відображає зміну ставлення Вашингтона до України. Протягом цих років Україну відвідала низка американських посадовців – двічі державні секретарі (Рекс Тіллерсон у 2017 році та Майк Помпео у 2020 році) та двічі міністр енергетики Рік Перрі, а також міністр оборони Джеймс Меттіс, радник з національної безпеки Джон Болтон,

помічник державного секретаря з європейських та євразійських справ Весс Мітчелл, помічник державного секретаря з політично-військових справ Тіна Кайданоу та численні делегації Конгресу.

Однак більшість цих візитів не були спрямовані на вирішення практичних завдань, а радше на демонстрацію політичної підтримки України або приурочені до національних святкувань. Ні Трамп, ні віце-президент Майк Пенс не відвідували Київ під час своїх термінів на посаді. Таким чином, фокус зовнішньої політики США на Україні значно зменшився протягом цього періоду, тоді як паралельно Вашингтон підтримував тісні відносини з іншими країнами Центральної та Східної Європи.[47, р.191]

Наприклад, Трамп відвідав Польщу у 2017 році, а Пенс – Польщу, Угорщину, Грузію та Естонію, тоді як спікер Палати представників Пол Райан відвідав Польщу та Чехію.[77]

Водночас, на тлі звинувачень у лояльності до Росії, адміністрація Трампа зробила нетрадиційний крок: у липні 2017 року Державний департамент США призначив спеціального представника з питань України, з метою демонстрації важливості питань там новій адміністрації. Призначеним був Курт Волкер, досвідчений дипломат, який обіймав цю посаду понад два роки. Його відставка у вересні 2019 року була спричинена скандалом довкола політичного тиску Трампа на президента Зеленського з вимогою розпочати розслідування проти його суперника на виборах Байдена та сина Байдена – Хантера.

Волкер контролював політику США щодо України в Державному департаменті, оскільки інші високопосадовці адміністрації не бажали цього робити. Протягом двох з гаком років свого перебування на посаді він 11 разів відвідав Україну та встановив контакт з усіма впливовими політичними групами Києва. Американський дипломат також провів переговори з помічником президента Росії Владиславом Сурковим щодо врегулювання конфлікту на Донбасі.

З українського боку дипломатичні візити та контакти стали частішими, оскільки адміністрація Порошенка прагнула встановити робочі стосунки з новою адміністрацією США та згладити неприємні наслідки виборів 2016 року. З 2017 по 2018 рік Президент Петро Порошенко тричі зустрічався з Трампом під час коротких офіційних зустрічей – спочатку під час його візиту до США у червні 2017 року, а потім двічі під час його участі у щорічних сесіях Генеральної Асамблеї ООН. Прем'єр-міністр Володимир Гройсман не відвідував США під час каденції Трампа, тоді як Андрій Парубій, голова Верховної Ради України, двічі відвідував країну, у 2017 та 2018 роках. Там він зустрівся зі спікером Палати представників Полом Райаном, а також з головами комітетів, сенаторами та представниками Державного департаменту.[47, р.195]

20-21 червня 2017 року Президент Порошенко здійснив робочий візит до Сполучених Штатів, де зустрівся з усіма ключовими представниками нової адміністрації у Вашингтоні – Президентом Трампом, Віцепрезидентом Пенсом, Державним секретарем Тіллерсоном, Міністром оборони Меттісом, Міністром енергетики Перрі, Міністром торгівлі Вілбуrom Россом та Спікером Палати представників Райаном. Під час зустрічей офіційні особи США висловили підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, та пообіцяли збільшити військову допомогу. Сторони також обговорили деталі угоди про закупівлю Україною американського вугілля. Формально, за рівнем зустрічей та змістом, візит Порошенка до США не відрізнявся від його попереднього у 2014 році, але політична атмосфера була зовсім іншою. Більше того, зустріч Трампа з Порошенком відбулася перед його зустріччю з Володимиром Путіним 7 липня. Тому ці обставини дають підстави вважати, що Трамп використав свою зустріч з президентом України як засіб спростування звинувачень у внутрішній політиці щодо підтримки Кремлем його на виборах.

Як і в попередній період, публічна риторика української та американської влади суттєво відрізнялася. Українське керівництво

продовжувало наголошувати на важливості допомоги США в різних сферах та статусі стратегічного партнерства у відносинах з Вашингтоном. У своїх заявах адміністрація Трампа використовувала термін «стратегічний діалог» та утримувалася від будь-яких зобов'язань. На цьому тлі Білий дім прийняв кілька дипломатичних ініціатив, щоб продемонструвати свою підтримку Україні та позитивну динаміку двосторонніх відносин.

У 2018 році, за ініціативою Сполучених Штатів, Комісія стратегічного партнерства відновила свою роботу на рівні міністрів закордонних справ. 16 листопада міністри закордонних справ Павло Клімкін та Майк Помпео провели пленарне засідання Комісії в Трампі.

25 липня 2018 року Державний департамент, тим часом, опублікував Кримську декларацію, [73] в якій адміністрація Трампа підтвердила невизнання США анексії півострова Росією та оголосила про довгострокову політику невизнання насильницько захопленої території. З одного боку, цей документ чітко сигналізував про позицію США щодо спроб Росії легалізувати анексію, а з іншого боку, сформулювавши правову позицію щодо кримського питання, США де-факто поставили його поза американо-російською дискусією з широкого кола міжнародних питань.

З кінця 2017 року, на тлі невдалих спроб досягти порозуміння з Росією, американська дипломатія також змінила визначення сепаратистських квазіреспублік на Донбасі (так званих Луганська Народна Республіка та Донецька Народна Республіка) у публічному дискурсі з нейтрального терміну «території, що не контролюються урядом України» на «території, окуповані Росією».

Як і її попередники, адміністрація Трампа ніколи офіційно не вважала конфлікт на Донбасі внутрішнім, вважаючи його інспірованим Москвою. З 2018 року, замість того, щоб закликати обидві сторони до стриманості, Вашингтон почав безпосередньо закликати Москву вивести російські війська з Донбасу та ліквідувати псевдореспубліки. Водночас, між 2018 та 2020 роками, адміністрація Трампа продовжувала офіційно виступати за виконання

Мінських угод, стверджуючи, що це були останні документи, в яких Росія визнала територіальну цілісність України, за винятком окупованого Криму. Однак насправді Вашингтон не вірив, що Москва виконає свої зобов'язання за угодами, і вважав тривале заморожування конфлікту найкращим сценарієм.

Неочікуваною проблемою у двосторонніх відносинах між Україною та Сполученими Штатами стала ситуація навколо «Мотор Січ», виробника аерокосмічного обладнання, що базується в Запоріжжі, що спеціалізується на розробці та виробництві двигунів для вертольотів, безпілотних літальних апаратів, інших літаків та ракетних систем. У червні 2019 року стало відомо, що власники стратегічного підприємства раніше досягли угоди про його продаж двом китайським компаніям – Skyrizon Aircraft Holdings та Xinwei Group. Сполучені Штати рішуче виступили проти угоди, оскільки Вашингтон вважав, що вона може посилити військовий потенціал Китаю завдяки задіяним авіаційним технологіям. Тому адміністрація Трампа почала тиснути на українське керівництво, щоб воно заблокувало угоду.[70]

З цією метою радник США з національної безпеки Джон Болтон відвідав Київ 23-24 серпня. Окрім участі у святкуванні Дня Незалежності країни, представник США зустрівся з представниками українських служб безпеки. Головною темою обговорення на зустрічі була ситуація з «Мотор Січ». Під тиском США українська влада спочатку заблокувала угоду, а в січні 2021 року президент Зеленський ввів у дію рішення РНБО про запровадження трирічних санкцій проти китайських інвесторів в «Мотор Січ», що ускладнило українсько-китайські відносини.

За часів президентства Трампа роль і політична вага посольства США в Києві значно зменшилися. Ситуацію ускладнювало те, що тодішня посол Марі Йованович, яка була призначена у травні 2016 року, була призначеною демократом. Оточення президента Трампа підозрювало посла в організації витоку конфіденційної інформації про діяльність Манафорта в Україні, і Трамп домагався її відставки з початку свого терміну.[63]

Українські лідери швидко зрозуміли, що посол США не має політичної підтримки у Вашингтоні та почали ігнорувати її рекомендації, спілкуватися зі спеціальним представником Волкером або шукати контактів в адміністрації Трампа. Ситуація завершилася скандальним звільненням Йованович з дипломатичної служби у травні 2019 року. В результаті збігу обставин, вплив посольства США, а також самих США, на політичні процеси в Україні значно ослаб після 2017 року.

Як згадувалося раніше, обсяг військової допомоги США Україні значно зріс за часів Трампа, збільшившись з 262 мільйонів доларів у 2017 році до 269 мільйонів доларів у 2018 році та 398 мільйонів доларів у 2019 році, і загалом склав 283 мільйони доларів у 2020 році. Однак загальна логіка США в цій сфері залишилася незмінною: країна постачає ті види озброєння та техніки, які українська... уряд не міг виробляти чи закуповувати в короткостроковій перспективі, проте були необхідні для стримування російської агресії.[9, с.262]

З 2014 по 2020 рік США надавали військову допомогу Україні через понад 10 міжнародних програм, але понад три чверті коштів, обладнання та техніки були спрямовані через дві програми – 1,35 мільярда доларів США в рамках Ініціативи допомоги Україні безпеці (USAI) та 720 мільйонів доларів США в рамках Програми іноземного військового фінансування (FMF). Вашингтон також продовжував надавати Києву експертну допомогу у розробці реформ для сектору оборони та безпеки.

На тлі цієї стратегії американські чиновники почали приділяти більше уваги реформуванню оборонної промисловості, вважаючи її важливішою, ніж передачу обладнання.[17]

Група американських радників працювала в Міністерстві оборони України України, консультуючи військове керівництво з питань, що стосуються інституційної реформи міністерства та Збройних Сил, включаючи стратегічне планування, військову освіту та медицину, а також управлінську структуру. За

часів адміністрації Трампа рівень консультативної допомоги у сфері безпеки зріс. Зокрема, кількість американських радників у Міністерстві оборони подвоїлася між 2017 і 2020 роками, досягнувши 16 на початку 2021 року.

З 2017 по 2018 рік вашингтонський аналітичний центр Jamestown Foundation розробив концепцію для ВМС України щодо створення «москітного флоту» для стримування російської агресії в Чорному та Азовському морях, а його представники стали постійними гостями на Львівському та Київському форумах з безпеки.

У січні 2018 року представника США Ентоні Тетера було призначено до наглядової ради державної компанії «Укроборонпром» за квотою Кабінету Міністрів України, доручивши йому консультувати її керівництво з питань корпоратизації та стратегії розвитку.[18] Він зберіг свою посаду після приходу до влади президента Зеленського.

У лютому 2019 року, на прохання українського керівництва, Сполучені Штати направили групу експертів з Інституту оборонного аналізу на чолі з Дональдом Вінтером, старшим радником США з питань реформування української оборонної промисловості та колишнім міністром ВМС США. До його обов'язків входила реформа військово-промислового комплексу країни, зокрема обов'язки, пов'язані з трансформацією Укроборонпрому, військовою допомогою та закупівлею Києвом американської зброї.

Крім того, у вересні 2016 року було створено Консультативну раду з питань оборонної реформи (DRAB) як дорадчий орган при Міністерстві оборони України. До її складу увійшли керівники Міністерства оборони та Збройних сил, а також старші стратегічні радники зі США, Канади, Великої Британії, Польщі, Німеччини та Литви. Сполучені Штати делегували до DRAB генерала у відставці Джона Абізейда, де він очолював групу стратегічних радників Міністерства оборони та працював у раді до листопада 2018 року, коли його замінив генерал-лейтенант у відставці Кіт Дейтон.[9, с.269]

Однак, головною відмінністю між адміністрацією Трампа та її попередниками-демократами в цьому відношенні була зміна підходу до

військової допомоги. Республіканці відкинули побоювання, що надання летальної зброї Україні спровокує ескалацію військових дій Росії на Донбасі. 22 грудня 2017 року Білий дім оголосив про рішення зняти ембарго на постачання летальної оборонної зброї Україні. Після цього, у березні 2018 року, Сполучені Штати поставили Україні 37 пускових установок протитанкових керованих ракет (ПТРК) FGM-148 Javelin та 210 ракет на суму 47 мільйонів доларів.

Загалом, між 2017 і 2020 роками США передали дві партії ПТРК Javelin Збройним силам України в рамках військової допомоги, другу вартістю 39 мільйонів доларів, та продали одну партію за контрактом з Міністерством оборони України. Військова допомога США також значно зросла з точки зору номенклатури між 2017 і 2020 роками. Окрім ПТРК Javelin, вона включала радари для боротьби з батарейними пусковими установками, протимінометні радари, снайперські гвинтівки, радіостанції Harris, автоматизовані системи управління силами, легкі броньовані машини Humvee, обладнання для водолазів, засоби розмінування та кібербезпеки, запчастини для автомобілів, боєприпаси, прилади нічного бачення, тепловізори та медичне обладнання. У 2019 році Сполучені Штати передали Києву два патрульні катери класу Island.

Міністерство оборони України також отримало дозволи на закупівлю партій снайперських гвинтівок Barrett M107A1 та гранатометів у американських компаній. У липні 2020 року адміністрація Трампа схвалила потенційний продаж Україні 16 бойових катерів Mark VI вартістю 600 мільйонів доларів, шість з яких будуть передані Києву як військова допомога, а решту уряд України зможе придбати за власний кошт. Все це дозволило Трампу заявити в інтерв'ю, що «це я той, хто дав Україні наступальну зброю та протитанкові системи. Обама — ні. Він надіслав подушки та ковдри».[30, р.1595]

Паралельно на півдні України та в Чорному морі щорічно проводилися традиційні українсько-американські навчання Sea Breeze. У 2017 році в навчаннях взяли участь понад 3000 військовослужбовців та 31 корабель з 16

країн, порівняно з 2700 військовослужбовцями та 29 кораблями з 19 країн у 2018 році та понад 3000 військовослужбовців та 32 кораблями з 19 країн у 2019 році. У 2020 році в «Сі Бриз» взяли участь понад 2000 військовослужбовців та 23 кораблі з дев'яти країн, але навчання були обмежені морською фазою через пандемію коронавірусу.

Тим часом кібербезпека стала новою сферою військово-технічного співробітництва. З 2014 року і Україна, і Сполучені Штати регулярно зазнають кібератак з боку російських хакерів, які атакують урядові інформаційні системи, об'єкти критичної інфраструктури та банківські установи. Це призвело до проведення перших українсько-американських міжвідомчих консультацій з питань кібербезпеки в Києві у вересні 2017 року. У свою чергу, Сполучені Штати почали надавати допомогу Україні для зміцнення кіберможливостей її урядових установ.[1, с.76-82] Другий та третій раунди консультацій відбулися у 2018 та 2020 роках. Між 2017 та 2020 роками уряд США виділив Україні загалом до 20 мільйонів доларів на проекти кібербезпеки, включаючи навчання українських спеціалістів, радників та обладнання для Центру реагування на кіберзагрози країни.сфері спільних військових навчань розвивалася на стабільно високому рівні.

Розділ 3. Перспективи американо-українських відносин за сучасної каденції Д. Трампа

3.1 Проблеми партнерства України і США

Адміністрація Трампа зазвичай розглядала анексію Криму Росією та її участь у подіях на сході України як приклад агресивного ставлення російського уряду до пострадянського простору як сфери інтересів Росії, а також як частину постійного виклику фундаментальним принципам міжнародного порядку після Другої світової війни. З цих причин, а також

через давні відносини США з Україною у сфері безпеки, політика адміністрації полягала в тому, щоб «допомогти Україні захистити себе... та відновити свою територіальну цілісність і суверенітет».[74]

Політика адміністрації Трампа щодо України була представлена як продовження попереднього підходу щодо надання фінансової допомоги для української оборони та допомоги Україні «на шляху до НАТО та євроатлантичної інтеграції».[75] Фактично, надання військової допомоги було єдиною сферою, пов'язаною з Україною, в якій політика ранньої адміністрації Трампа суттєво відрізнялася від політики адміністрації Обами, більш рішуче підтримуючи Україну проти Росії.

Хоча адміністрація Обами дозволила комерційний експорт зброї до України, вона відмовилася від прямого постачання зброї. Адміністрація Трампа скасувала це рішення та оголосила в грудні 2017 року, що вона надає Україні «посилені оборонні можливості».[51]

Члени адміністрації регулярно наголошували як на масштабах цієї допомоги, так і на контрасті з політикою адміністрації Обами. Віце-президент Майк Пенс, наприклад, стверджував, що «схвалення найбільшого постачання оборонної зброї Україні за останні роки» свідчить про те, що адміністрація Трампа «притягує Росію до відповідальності за її спроби силою змінити міжнародні кордони».[64]

Хоча позиція адміністрації щодо військової допомоги Україні здавалася чіткою, вона була різко підірвана діями самого президента. Як повідомлялося, Трамп неохоче санкціонував військову допомогу Україні, доки йому не сказали, що це буде вигідно для американського бізнесу, але зрештою він це зробив.[45]

Однак, до початку 2019 року, переконаний своїм особистим адвокатом Руді Джуліані та іншими, він стверджував, що український уряд діяв, щоб підірвати його авторитет та захистити Хантера Байдена, сина тодішнього кандидата в президенти від Демократичної партії на праймеріз (і колишнього віцепрезидента) Джо Байдена, від кримінального розслідування.[55]

У відповідь Трамп, який, сказав радникам з питання допомоги: «Україна намагалася мене скинути. Я, чорт забирай, не зацікавлений допомагати їм»,[56] призупинив майже 400 мільйонів доларів військової допомоги, затвердженої Конгресом.

У липні 2019 року, в дії, які призвели до його першого імпічменту, Трамп попросив президента України Володимира Зеленського відновити розслідування діяльності Хантера Байдена. Хоча Трамп це заперечував, це було широко сприйнято як часткова угода за послугу в обмін на повернення призупиненої допомоги, що, схоже, підтвердив виконувач обов'язків керівника апарату Трампа.[65]

Ці звинувачення були підтвержені недослівним викладом розмови, опублікованим Білим домом. Трамп визнав, що сказав Зеленському: «Ми не хочемо, щоб наші люди, такі як віцепрезидент Байден та його син, сприяли корупції, яка вже існує в Україні». За словами інформатора, цей дзвінок був частиною ширшої кампанії Трампа, його адміністрації та Джуліані з метою тиску на Україну, щоб вона розпочала розслідування щодо Байденів, що, можливо, включало скасування Трампом запланованого візиту віцепрезидента Майка Пенса до України та приховування Трампом військової допомоги Україні на суму 400 мільйонів доларів.

У відповідь на розвиток скандалу сам Трамп почав наголошувати на політиці надання зброї Україні, вигідно протиставляючи її політиці попередньої адміністрації, стверджуючи: «Ми зробили для України більше, ніж президент Обама. Він надсилав їм подушки та простирадла, а ми надсилали їм дуже потужну зброю... Ми надсилаємо Україні багато грошей. Ми надсилаємо багато броні».[64]

Цей підхід згодом прийняли інші члени адміністрації, які стверджували, що призупинення допомоги Україні не було спробою примусити український уряд, а радше було результатом занепокоєння щодо корупції в Україні. Це, здавалося, не узгоджувалося з попередніми заявами про необхідність надання військової допомоги Україні, а натомість виглядало як постфактумне

виправдання призупинення допомоги.[76] Це не пояснювало, чому допомога була надана Україні через два дні після початку розслідувань Конгресу щодо справи Байдена.[61]

Трампа неодноразово атакував викривача та вимагав інформацію про нього.[21] У жовтні 2019 року, після згадки про те, що США мають «величезну силу» у торговельній війні з Китаєм, «якщо вони не зроблять те, що ми хочемо», Трамп публічно закликав Україну та Китай розслідувати справу Байденів.[67] Станом на жовтень 2019 року не було надано жодних доказів будь-яких ймовірних правопорушень з боку Байденів. Трамп, його прихильники та праві ЗМІ поширювали численні теорії змови щодо України, Байденів, викривача та іноземного втручання у вибори 2016 року.[37] Масштаби скандалу розширилися 9 жовтня, коли ФБР здійснило арешти двох клієнтів Джуліані, причетних до політичних та бізнес-справ у США та Україні, а також через два дні з'явилася новина про те, що сам Джуліані перебуває під федеральним розслідуванням.

Дії Трампа підірвали заявлену політику його власної адміністрації та створили значну невизначеність щодо ступеня підтримки України США. Ситуація посилювалася очевидним рішенням державного секретаря та інших посадовців скоригувати свою публічну позицію з цього питання, щоб узгодити дії Трампа з політикою.

Відкриті погрози президента Трампа щодо проблем в Україні, якщо президент Зеленський не підпише «Ресурсну» угоду, не лише суперечать духу стратегічного партнерства, але й підривають і без того ослаблене міжнародне право.[34]

Вимога президента Трампа про те, щоб прибуток від угоди був використаний для відшкодування допомоги США Україні за останні три роки, є безпідставною.

Слідуючи цій самій логіці, Україна може попросити своїх партнерів компенсувати їй величезні кількості озброєння, утилізованого згідно з Договором про звичайні збройні сили в Європі 1992 року (5300 танків, 2400

бойових броньованих машин та 477 бойових літаків) або угодою між Україною та НАТО 2005 року (15000 тонн боєприпасів, 400000 одиниць стрілецької зброї та 1000 переносних зенітно-ракетних комплексів).[34]

Ця вимога також може суперечити законодавству США. Допомога Україні у формі безповоротних грантів передбачена у п'яти законопроектах про фінансування, прийнятих двопартійним голосуванням Конгресу з 2022 по 2024 рік.

Лише останній Закон про асигнування для України, прийнятий у квітні 2024 року, передбачає потенційно прощальні позики (9,4 млрд доларів США економічної та бюджетної підтримки). Першу половину цієї позики (4,7 млрд доларів США) президент Байден прощав у листопаді, тож президент Трамп має владу над іншою половиною цих коштів.

Більше того, видобуток українських корисних копалин приватними компаніями не поверне гроші платників податків до бюджету США. А угода між Україною та США може створити небезпечний прецедент перетворення грантів на позики постфактум, хоча ЄС 24 лютого заявив, що не вимагатиме жодних природних ресурсів України в обмін на надану допомогу. Однак він запропонував Україні власну, зокрема, щедрі угоду щодо критично важливих корисних копалин.[34]

Президент Трамп також вимагає повернення значно більшої суми (500 мільярдів доларів), ніж фактично надана допомога (175 мільярдів доларів). Важливо, що лише частина цих коштів була витрачена та доставлена Україні; переважно гуманітарна та економічна допомога на суму близько 43 мільярдів доларів. Кошти військової допомоги (66 мільярдів доларів) залишаються в США та інвестуються у військове виробництво в США.

Половина цієї суми йде американським компаніям для поповнення запасів зброї, що постачається до України з існуючих запасів за програмою PDA (близько 34 млрд доларів). Інша половина йде американським компаніям для виробництва зброї для України за програмою USAI (близько 33 млрд доларів). Через бюрократичні перешкоди та тривалі терміни виконання робіт

Україна поки що отримала лише невелику частину зброї за цією програмою. Зрештою, значна частина «українських коштів» (близько 60 мільярдів доларів) призначена не для України, а для зміцнення військового потенціалу США та військової присутності США в Європі, допомоги Європі та Азії та інших питань.[30]

Заяви про те, що Європа виділила набагато менше допомоги, ніж США, є неточними. У 2022-2024 роках ЄС виділив 174 мільярди доларів на військову допомогу (52 мільярди доларів), а решту – фінансову, гуманітарну та допомогу біженцям.

Підхід до угоди відрізняється в Києві та Вашингтоні: перший прагне гарантій безпеки в обмін на критично важливі корисні копалини, а другий сприймає угоду виключно з економічної точки зору.

Згідно з угодою, Україна передасть 50% прибутку від видобутку природних ресурсів інвестиційному фонду, в якому США матимуть значний, але не 100% контроль. Перші дві версії угоди (від 7 лютого та 21 лютого) деякі відкрито називали «економічною колонізацією України». Але остаточна угода, як стверджується, вирішує деякі проблеми України: вона, схоже, не зобов'язує Україну надавати фіксовану суму доходів до інвестиційного фонду; схоже, не стосується минулої допомоги Україні. Також залишається незрозумілим, чи буде Україна все ще зобов'язана повернути певну суму США, якщо прибутки від видобутку критично важливих корисних копалин будуть нижчими за очікувані.[34]

Однак, згідно з українською конституцією, критично важливі корисні копалини належать українському народу, тому додаткову детальну угоду про створення інвестиційного фонду в Україні має ратифікувати український парламент. Це може знову поставити на порядок денний питання гарантій безпеки.

3.2 Перспективні напрямки партнерства України і США

Сполучені Штати та Україна офіційно уклали Інвестиційний фонд реконструкції між США та Україною, який часто називають «угодою щодо корисних копалин». Угода підкреслює стратегічну співпрацю між Вашингтоном та Києвом щодо відновлення гірничодобувної бази України як центральної опори її післявоєнного економічного відновлення та довгострокової промислової стійкості.

Гірничодобувний сектор України колись був промисловою основою оборонного комплексу Радянського Союзу (СРСР). В середині 1950-х років Москва усвідомила зростаючу стратегічну цінність титану – металу, необхідного для літаків, ракет і підводних човнів – і прагнула швидко розширити його використання у військовому виробництві. Однак на той час радянські титанові потужності та технології все ще були на початковому етапі.

До 1956 року обсяг виробництва становив лише 1000 тонн, що ледве становило третину від того, що було потрібно для одного підводного човна з титановим корпусом, а вітчизняні металургійні методи ще не могли досягти чистоти та міцності, необхідних для передових оборонних застосувань. Радянський Союз також не мав досвіду проектування та виготовлення для перетворення титану на високоточні системи зброї, що виявилось особливо обмежуючим для будівництва підводних човнів, де зварювання товстих титанових пластин для міцних корпусів становило надзвичайні технічні труднощі.

Протягом багатьох років гірничодобувний сектор України поступово втрачав стратегічний пріоритет – тенденція, що нагадує Сполучені Штати після закриття їхнього Бюро гірничої справи в 1996 році. В результаті, країні зараз бракує сучасної, комплексної геологічної оцінки. За словами колишнього генерального директора Української геологічної служби, Україні наразі бракує сучасної геологічної оцінки. Існуючі дані були зібрані Радянським Союзом між 30 і 60 роками тому, базуються на застарілих методах

розвідки та надають обмежене розуміння сучасних комерційних реалій. Ключові фактори, що визначають економічну доцільність гірничих робіт, такі як глибина родовища, сорт руди, потенційні побічні продукти та географічна доступність, залишаються значною мірою неперевіреними для таких товарів, як рідкісноземельні елементи.[23]

Після укладення цьогорічної угоди зі Сполученими Штатами щодо корисних копалин, уряд України переосмислив гірничодобувний сектор як національний пріоритет. Для модернізації своїх можливостей геологічного картографування, завдяки партнерству з Європейським банком реконструкції та розвитку, Україна вже оцифровує всі геологічні архіви радянських часів, скануючи та структуруючи 60000 книг, журналів та документів в єдиний цифровий архів. Для отримання нових даних Україна планує відновити буріння керн у січні 2026 року. З огляду на обмежене фінансування, розвідувальні роботи будуть зосереджені на проявах руди – ділянках, виявлених десятиліття тому, але ще не підтверджених як комерційно життєздатні, – зосереджені на ключових мінералах, таких як титан, уран, германій, графіт, вольфрам, ванадій, тантал та інші критично важливі матеріали.

Україна нещодавно прийняла Рамкову класифікацію ресурсів та запасів ООН 2019 року – міжнародний стандарт оцінки та звітності про потенціал та видобувність ресурсів. Але оскільки воєнні умови обмежують передові методи картографування, такі як світловиявлення та дальномірність, буріння спочатку буде зосереджено на районах з існуючими базовими даними. У довгостроковій перспективі уряд має на меті розробити програму за зразком Ініціативи Геологічної служби США щодо картографування ресурсів Землі та створити сучасну аналітичну лабораторію для посилення вітчизняних можливостей випробувань та зменшення залежності від іноземних установ.

Фонд реконструкції США та України слугує перевіркою концепції нової моделі стратегічного фінансування розвитку. Якщо зобов'язання урядів США та України у розмірі 150 мільйонів доларів США дозволить мобілізувати

значний приватний капітал для допомоги у відновленні промислової бази України, особливо в секторах, які також зміцнюють безпеку США та їхніх союзників у сфері критично важливих мінералів, це може створити трансформаційний прецедент для того, як Сполучені Штати підходять до післяконфліктного відновлення та економічного державного управління. Окрім традиційної допомоги, ця ініціатива прагне поєднати державні ресурси з ринково-орієнтованими інвестиційними інструментами, демонструючи, як цільове фінансування, інструменти зменшення ризиків та стратегічне узгодження секторів можуть досягти як впливу на розвиток, так і геополітичної стійкості. У цьому сенсі фонд може ознаменувати початок нової парадигми, де фінансування розвитку США діє як двигун реконструкції, безпеки та довгострокового економічного партнерства.

Переуповноваження Міжнародної корпорації з фінансування розвитку США (DFC), включене до Закону про національне оборонне фінансування на 2026 фінансовий рік, було схвалено Сенатом 9 жовтня 2025 року двопартійним голосуванням 77 проти 20 і тепер очікує розгляду в Палаті представників. Додаткове положення надає DFC право відтворити двосторонню інвестиційну модель США та України, що дозволить DFC поширити цю інноваційну систему стратегічного фінансування реконструкції та розвитку на інші ключові країни-партнери.[81]

Успішна реалізація мінеральної складової Фонду реконструкції США та України залежить від трьох ключових факторів: мобілізації приватного капіталу, визначення та запуску стратегічних проектів, а також інвестування в сприятливу інфраструктуру та політичну архітектуру, необхідну для їх підтримки.

За десятиліття діяльності Україна накопичила приблизно 400000 тонн уранових хвостів, які також містять 5-10 видів рідкісних та спеціальних металів. Протягом багатьох років ці хвости вважалися економічно не вигідними. Однак сьогодні цей розрахунок змінився. Досягнення в металургійних та добувальних технологіях підвищили комерційну

життєздатність переробки хвостів. Крім того, оскільки світові якості руди продовжують знижуватися для низки корисних копалин, вміст металу в хвостах стає порівняно більш привабливим. Переробка цих хвостів пропонує переконливу перевагу: немає потреби копати тисячі метрів під землею – достатньо отримати доступ до матеріалу, який вже знаходиться над землею. Завдяки американським технологіям та інвестиціям застарілі українські сховища відходів можуть стати життєздатними джерелами критично важливих корисних копалин.

Після Указу президента Трампа №14169 [38] у 2025 році Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) було ліквідовано, а його залишкові функції та фінансування були поглинуті Державним департаментом у рамках ширшого перегляду програм іноземної допомоги. Згодом адміністрація припинила більшість ініціатив USAID, посилаючись на невідповідність політичному порядку денному адміністрації «Америка понад усе». Однак частину цих нерозподілених або залишкових коштів USAID потенційно можна було б перенаправити на підтримку стратегічних ініціатив в Україні щодо посилення енергетичної та мінеральної безпеки. Зокрема, ці кошти слід використовувати для негайної підтримки розробки проектів. Визначення правових та процедурних механізмів переорієнтації цих сплячих ресурсів буде важливим для забезпечення їх ефективного використання для досягнення цілей зовнішньої політики та економічної безпеки США.

У міру того, як Міністерство фінансової політики США (DFC) просуває інвестиції в Україну, він може каталізувати капітал від таких зусиль, як нещодавно запущена Ініціатива безпеки та стійкості JPMorgan Chase – 10-річна програма фінансування та інвестицій на суму 1,5 трильйона доларів США, розроблена для зміцнення галузей, що є ключовими для національної та економічної безпеки США. У цих рамках банк виділить до 10 мільярдів доларів США прямих інвестицій в акціонерний та венчурний капітал стратегічно значущим американським підприємствам.

Три з чотирьох тематичних напрямків ініціативи тісно перетинаються зі стратегічним потенціалом України та пріоритетами політики США.[12, с.261] До них належать стійкість ланцюгів поставок та передове виробництво, що охоплює переробку критично важливих корисних копалин та матеріалів; оборонна та аерокосмічна галузь, де запаси титану та промислова база України є життєво важливими для оборонних технологій наступного покоління; та енергетична незалежність та стійкість, що підкріплюються значними ресурсами урану України. Узгодження механізмів фінансування приватного сектору з цими пріоритетами може створити потужну синергію між стратегічним капіталом США та промисловими та ресурсними перевагами України, просуваючи спільні цілі безпеки та економіки. Фінансування має бути обумовлене поглинанням американськими фірмами. [44]

Відбудова та модернізація транспортної інфраструктури України має важливе значення для експорту корисних копалин до промислових виробничих центрів. Війна завдала руйнівних збитків, пошкодивши понад 26000 кілометрів доріг та спричинивши руйнування транспортної інфраструктури на суму приблизно 38,5 мільярда доларів. Тим часом морські артерії країни залишаються звуженими, сотні портів пошкоджені, що різко знижує пропускну здатність судноплавства. Стратегічні інвестиції в залізничні, автомобільні та портові коридори матимуть вирішальне значення для відновлення сполучення України, поживлення торгівлі та забезпечення ефективного надходження її експорту корисних копалин на ринки союзників.

Відновлення енергетичної системи України має фундаментальне значення для її економічного відновлення та майбутнього промислового потенціалу. Між 2022 і 2023 роками Україна втратила майже половину своїх потужностей з виробництва електроенергії – значна їх частина була зруйнована, пошкоджена або зайнята російськими військами – і приблизно половина її основних підстанцій була уражена ракетами та безпілотниками. В результаті, країна зараз працює лише з приблизно третиною своїх довоєнних електроенергетичних потужностей. Відновлення та розширення енергомережі

буде необхідним до початку масштабної розвідки та видобутку корисних копалин, що підкреслює критичний зв'язок між енергетичною безпекою та ширшим економічним відновленням України.

«Угода щодо корисних копалин» між США та Україною знаменує собою початок стратегічного зрушення у підході Вашингтона до постконфліктної реконструкції – через інвестиції, а не через традиційну допомогу. За шість місяців Україна зробила важливі кроки у відновленні своєї геологічної основи та інституційних структур, але реалізація повного потенціалу фонду вимагатиме мобілізації приватного капіталу, здійснення стратегічних інвестицій та відновлення інфраструктури. У разі успіху ця ініціатива може переосмислити фінансування розвитку США як інструмент економічного державного управління, який зміцнює відновлення України, сприяє безпеці запасів мінералів союзників та демонструє силу партнерства у відбудові промислового майбутнього країни.

Висновки

Підсумовуючи викладений матеріал роботи відмітимо наступні висновки:

Зовнішня політика Трампа була спрямована на перегляд глобальної динаміки сил, оскарження багатосторонніх угод та пріоритет економічного націоналізму. Ключовими елементами були зменшення участі США в міжнародних конфліктах, ескалація торговельних війн з Китаєм. Цей підхід відображав перехід від ідеалізму до реалізму, наголошуючи на транзакційній дипломатії над ідеологічними зобов'язаннями. Незважаючи на деякі передбачувані успіхи, такі як просування мирних угод, зовнішня політика

Трампа зіткнулася з критикою за підрив глобальної стабільності, відчуження союзників та сприяння геополітичній невизначеності.

Перемога Дональда Трампа на президентських виборах у США 2016 року ознаменувала початок нового, напруженого та суперечливого етапу у відносинах між США та Україною. 45-й президент США ніколи не мав дуже сприятливої позиції щодо України протягом свого перебування на посаді, а причинами його негативного ставлення були підтримка українським керівництвом кандидати від Демократичної партії Гіллари Клінтон, розкриття політично чутливої інформації про «чорну книгу» Партії регіонів під час виборчої кампанії, що призвело до відставки керівника кампанії Пола Манaforta, та намір Трампа нормалізувати відносини з Росією.

Водночас, публічні підозри та розслідування щодо змови між оточенням Трампа та Кремлем залишили новому президенту мало простору для маневру, а будь-які поступки Москві чи тиск на Київ були політично вибухонебезпечними. За цих обставин Трамп зайняв помірковану позицію, принаймні публічно, підтримуючи Україну в її протистоянні російській агресії.

В результаті поєднання особистих образ Трампа, кадрового хаосу в новій адміністрації та політичної доцільності, політика США щодо України в цей період стала суперечливою.

Наприкінці 2017 року остаточно сформувався політичний курс адміністрації Трампа щодо України, який являв собою продовження політики попередньої адміністрації з деякими змінами.

Слід зазначити, що політика США щодо України під час президентства Трампа не була послідовною. На її формування впливав тиск Конгресу, конфронтації всередині адміністрації та внутрішньополітичний контекст. Протягом усього свого терміну Трамп, який виступав за більш ізоляціоністську зовнішню політику та скептично ставився до України, постійно конфліктував з ключовими урядовими службовцями служб безпеки,

які належали до ворогуючих республіканців та підтримували глобальну роль США у світі.

Тим часом адміністрація Трампа зазнала сильного тиску з боку Конгресу. У першій половині терміну Трампа республіканці мали більшість у Палаті представників, але вона складалася здебільшого з поміркованих, які виступали за більшу підтримку України. Після виборів до Конгресу 2018 року демократи отримали контроль над обома палатами, що посилює тиск на Білий дім з цього питання. Таким чином, між 2017 і 2020 роками Україна користувалася стабільною двопартійною підтримкою, причому позиція Конгресу була одним з головних факторів зростання підтримки України.

Дотримуючись загальної позиції адміністрації Обами, Вашингтон за часів Трампа розширив сферу підтримки України, намагаючись продемонструвати рішучість, а також відмінність від своїх попередників-демократів. Такі практичні кроки включали посилення тиску санкцій на Росію, призначення Курта Волкера спеціальним представником Державного департаменту США з переговорів щодо України, збільшення економічної та військової допомоги Україні та надання летальної зброї, такої як ПТРК Javelin.

Ці кроки, не змінюючи ситуацію в конфлікті на Донбасі, дозволили Трампу продемонструвати рішучу позицію на тлі обережної політики Обами. За часів президентства Трампа допомога США Україні значно зросла, а у випадку військової допомоги вона подвоїлася. Основними одержувачами допомоги США були міністерства оборони та енергетики, а також фінансові установи. Водночас підтримка економічних реформ та демократії в Україні протягом цього періоду знизилася, що відображає відмову адміністрації Трампа від політики сприяння демократії за кордоном.

Водночас суперечливий характер політики США щодо України проявився в тому, що на тлі збільшення військової допомоги Києву та офіційної риторики про партнерство інтенсивність політичного діалогу між країнами знизилася, а порядок денний двосторонніх відносин звузився до чотирьох напрямків: політичний діалог, безпека, енергетика та боротьба з

корупцією. Ні президент Трамп, ні віце-президент Майк Пенс не відвідували Київ під час своїх термінів на посадах, що суттєво відрізняється від ситуації щодо сусідніх країн Центральної та Східної Європи. Його перемога на президентських виборах у США у листопаді 2024 року, та його політика щодо України протягом другого терміну, схоже, буде більш непередбачуваною. Його передвиборчі заяви та світогляд у зовнішній політиці коливаються між вибірковим інтернаціоналізмом та інтерактивним ізоляціонізмом.

Геополітичне бачення Трампа та його радників базується, перш за все, на позиції, що головною загрозою для Сполучених Штатів та міжнародного порядку є Китай. У цьому контексті ідея полягає в тому, що основна увага має бути зосереджена на протидії зростаючому впливу Пекіна, особливо у Східній Азії, тоді як війна в Україні виснажує ресурси та увагу США, і її слід якомога швидше припинити.

Це бачення ґрунтується на позиції, що оскільки виживання України як незалежної держави, на думку Трампа, важливіше для Європи, ніж для Сполучених Штатів, європейські країни повинні надавати більше фінансової та економічної підтримки та брати на себе головну відповідальність за стримування Росії в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Бегма В.М., Шемаєв В.М., Радов Д.Г. Нові напрями військово-технічного співробітництва Україна – США. 2019. №51. – С.76-82.
2. Білик Д. Що дасть Україні план дій щодо членства в НАТО. URL: <https://www.dw.com/uk/shcho-dast-ukraini-plan-dii-shchodo-chlenstva-v-nato/a-57178168> (дата звернення: 04.11.2025)

3. Від безвізу до Донбасу: про що домовилися на саміті Зеленський та лідери ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/10/6/7115072/> (дата звернення: 04.11.2025)
4. "Ви самі не готові": Кулеба пояснив, чому ЄС відмовляє Україні у членстві. URL: <https://suspihne.media/162921-vi-sami-ne-gotovi-kuleba-roasniv-comu-es-vidmovlae-ukraini-u-clenstvi/> (дата звернення: 04.11.2025)
5. Єремєєва І.А. Теорія міжнародних відносин: підруч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. – С.8.
6. Вступ до НАТО і ЄС закріпили в Конституції. Що це означає. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47155927> (дата звернення: 04.11.2025)
7. Глава держави затвердив Стратегію зовнішньополітичної діяльності України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/glava-derzhavi-zatverdiv-strategiyu-zovnishnopolitichnoyi-di-70413> (дата звернення: 04.11.2025)
8. Гладієвський П. Єлисейський договір: півстоліття примирення. URL: <https://zbruc.eu/node/985> (дата звернення: 02.11.2025)
9. Івасечко О., Лопушанський П. Військова допомога США Україні у протидії збройній агресії Росії у 2014–2023 роках. Вісник Львівського університету. 2023. №49. – С.259.
10. Конституція України Із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII, від 21 лютого 2014 року № 742-VII, від 2 червня 2016 року № 1401-VIII, від 07 лютого 2019 року, № 2680-VIII. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 04.11.2025)

- 11.Кравченко О. Політика США щодо України за адміністрації Дональда Трампа: проблемні питання та перспективи. Україна дипломатична. 2020. Вип. 21. – С.663.
- 12.Крупеня І., Логвин І. Україна та Сполучені Штати Америки: двосторонні відносини та стратегічне партнерство на сучасному етап. Консенсус. 2025. №(1). – С.261-262.
- 13.Політико-правові доктрини в США в період боротьби за незалежність. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org> (дата звернення: 02.11.2025)
- 14.Президент України назвав історичним підписання угоди з ЄС. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/06/140627_ukraine_eu_agreement_it (дата звернення: 04.11.2025)
- 15.Зеленський: Україна в ЄС - це смерть імперського проєкту Росії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/06/5/7096984/> (дата звернення: 04.11.2025)
- 16.Інтеграція України в євроатлантичний простір гарантує нам мир, безпеку і незалежність – Порошенко. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/547753-amp.html> (дата звернення: 04.11.2025)
- 17."Україна в безпековій політиці США". Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/2486> (дата звернення: 05.11.2025)
- 18.Членом наглядової ради "Укроборонпрому" став американець. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/02/01/7170264/> (дата звернення: 05.11.2025)
- 19.Adam Taim. The Impact of Realism on U.S. Foreign Policy during the Trump Presidency. URL: <https://iprjb.org/journals/index.php/JIR/article/view/2552> (дата звернення: 05.11.2025)
- 20.Andriy Yermak: Ukraine must become a part of NATO, because today it is an outpost of the struggle for democratic European values. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/andrij-yermak-ukrayina-maye-stati-chastinoyu-nato-adzhe-vona-66981> (дата звернення: 04.11.2025)

21. Another GOP senator breaks from Trump to defend Ukraine whistleblower. URL: <https://www.nbcnews.com/politics/trump-impeachment-inquiry/another-gop-senator-breaks-trump-defend-ukraine-whistleblower-n1062226>
22. Arseniy Yatsenyuk: Ukraine's NATO membership should be determined by people through a referendum after implementation of reforms. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/248039575> (дата звернення: 04.11.2025)
23. Baskaran G. Six Months Since the U.S.-Ukraine Minerals Deal Was Signed—What Now? URL: <https://www.csis.org/analysis/six-months-us-ukraine-minerals-deal-was-signed-what-now> (дата звернення: 07.11.2025)
24. Benjamin C. Waterhouse. Donald Trump: Foreign Affairs. URL: <https://millercenter.org/president/trump/foreign-affairs> (дата звернення: 03.11.2025)
25. Bermet Talant. Zelenskiy reveals plans to end war with Russia, fight corruption. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/zelenskiy-reveals-plans-to-end-war-with-russia-fight-corruption.html> (дата звернення: 04.11.2025)
26. Cameron N. Brusko. The Realities of the Most Powerful Office in the World: A Comparison Between Public Opinion and the Legal Underpinning for Executive Action in U.S. Foreign Affairs. URL: <https://files.core.ac.uk/download/215540410.pdf> (дата звернення: 03.11.2025)
27. Carroll O. “How Putin’s Best Friend in Ukraine is Staging an Improbable Political Comeback.” URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-russia-godfather-viktor-medvedchuk-us-sanctions-ukraine-politics-a8515456.html> (дата звернення: 04.11.2025)
28. Castillo I. International relations systems and theories. FUOC, 2019. – P.34.

- 29.D’Anieri P. “Ukraine’s 2019 Elections: Pro-Russian Parties and the Impact of Occupation.” URL: <https://doi.org/10.1080/09668136.2022.2117793> . (дата звернення: 04.11.2025)
- 30.Deyermond R. The Trump presidency, Russia and Ukraine: explaining incoherence. *International Affairs*. Volume 99, Issue 4. 2023. – P.1595.
- 31.Donnely J. *The Elements of the Structures of International Systems*. Published online by Cambridge University Press. 2012. – P.609.
- 32.Dragneva R., Wolczuk K. Ukraine between the EU and Russia: The Integration Challenge. URL: <https://doi.org/10.1057/9781137516268>. (дата звернення: 04.11.2025)
- 33.Euan Graham. Trump, Kim and the North Korean nuclear missile melodrama. URL: <https://www.lowyinstitute.org/publications/trump-kim-north-korean-nuclear-missile-melodrama> (дата звернення: 03.11.2025)
- 34.Fakhurdinova M. Five Concerns Over US-Ukraine Minerals Deal. URL: <https://cepa.org/article/five-concerns-over-us-ukraine-minerals-deal/> (дата звернення: 07.11.2025)
- 35.Genest M. *Conflict and Cooperation: Evolving Theories of International Relations* (2nd ed.). Belmont, CA: Thomson. 2004. – P.5.
- 36.How Trump the ‘master deal-maker’ failed when it came to negotiating with the Taliban in Afghanistan. URL: <https://theconversation.com/how-trump-the-master-deal-maker-failed-when-it-came-to-negotiating-with-the-taliban-in-afghanistan-250835> (дата звернення: 03.11.2025)
- 37.How a Fringe Theory About Ukraine Took Root in the White House. URL: <https://www.nytimes.com/2019/10/03/us/politics/trump-ukraine-conspiracy.html> (дата звернення: 07.11.2025)
- 38.Implementing the President’s Executive Order on Reevaluating and Realigning United States Foreign Aid. URL: <https://www.state.gov/implementing-the-presidents-executive-order-on-reevaluating-and-realigning-united-states-foreign-aid> (дата звернення: 07.11.2025)

- 39.It's not too late for the US to back Ukraine – for its own benefit. URL: <https://www.chathamhouse.org/2025/02/its-not-too-late-us-back-ukraine-its-own-benefit> (дата звернення: 05.11.2025)
- 40.Jim Garamone. Trump Orders Missile Attack in Retaliation for Syrian Chemical Strikes. URL: <https://www.war.gov/News/News-Stories/Article/Article/1144601/trump-orders-missile-attack-in-retaliation-for-syrian-chemical-strikes/> (дата звернення: 03.11.2025)
- 41.Keith Rushing. Trump Guts Environmental Justice Policies, but the Fight for Justice Continues. URL: https://earthjustice.org/article/trump-guts-environmental-justice-policies-but-the-fight-for-justicecontinues?utm_campaign=EJ2502aware&utm_source=googlesearch&utm_medium=paid&utm_term=enviro&utm_content=search&sourceid=1047849&ms=EJ2502_250521_aware_ad-googlesearch_enviro_environonprofit_search&safelist=y&gad_source=1&gad_campaignid=22734005001&gbraid= (дата звернення: 03.11.2025)
- 42.Kennan Cable No. 45: Six Reasons the “Opposition Platform” Won in Eastern Ukraine. URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/kennan-cable-no-45-six-reasons-the-opposition-platform-won-eastern-ukraine> (дата звернення: 04.11.2025)
43. Kevin Liptak. Trump takes 20 steps into North Korea, making history as first sitting US leader to enter hermit nation. URL: <https://edition.cnn.com/2019/06/29/politics/kim-jong-un-donald-trump-dmz-north-korea> (дата звернення: 03.11.2025)
- 44.Kovalchuk S. US-Ukraine minerals deal creates potential for economic and security benefits. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/uncategorized/us-ukraine-minerals-deal-creates-potential-for-economic-and-security-benefits/> (дата звернення: 07.11.2025)
- 45.Mackinnon A. ‘Trump resisted sale of Javelins to Ukraine’. URL: <https://foreignpolicy.com/2019/11/15/trump-resisted-ukraine-sale-javelin-antitank-missile/>.(дата звернення: 07.11.2025)

46. On War by Carl von Clausewitz. URL: <https://www.ebsco.com/research-starters/religion-and-philosophy/war-carl-von-clausewitz> (дата звернення: 02.11.2025)
47. Pashkov V. The Donald Trump Factor and US-Ukrainian Relations (2017-2020): From Strategic Friendship to Cold Partnership. Lithuanian annual strategi creview. 2024. Volume 22. – P.190.
48. Per Ekman. Painful Moments and Realignment: Explaining Ukraine's Foreign Policy, 2014-2022. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10758216.2023.2253358> (дата звернення: 04.11.2025)
49. President Zelensky Says Ukraine's Donbas Region "Completely Destroyed". URL: <https://www.rttnews.com/3285792/president-zelensky-says-ukraine-s-donbas-region-completely-destroyed.aspx?type=prn> (дата звернення: 04.11.2025)
50. Rafael Leal-Arcas. Theories of Supranationalism in the EU. The Journal of Law in Society Vol. 8:1. – P.91.
51. Radio Free Europe/Radio Liberty, 'US says it will enhance Ukraine's defensive capabilities; Russia derides move'. URL: <https://www.rferl.org/a/us-ukraine-enhanced-weapons-javelin-missiles-russia-separatists/28934551.html>. (дата звернення: 07.11.2025)
52. Readout of President Biden's Call with President Zelensky of Ukraine. URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2021/12/09/readout-of-president-bidens-call-with-president-zelensky-of-ukraine/> (дата звернення: 04.11.2025)
53. Report On The Investigation Into Russian Interference In The 2016 Presidential Election. URL: https://www.justice.gov/storage/report_volume2.pdf (дата звернення: 04.11.2025)

54. Rose Othman. Analyzing Trump's Foreign Policy Expectations. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5075540 (дата звернення: 03.11.2025)
55. See, for example, Sharon LaFraniere, Andrew E. Kramer and Danny Hakim, 'Trump, Ukraine and impeachment: the inside story of how we got here'. URL: <https://www.nytimes.com/2019/11/11/us/ukraine-trump.html> (дата звернення: 07.11.2025)
56. Sharon LaFraniere, Andrew E. Kramer and Danny Hakim, 'Trump, Ukraine and impeachment: the inside story of how we got here'. URL: <https://www.nytimes.com/2019/11/11/us/ukraine-trump.html> (дата звернення: 07.11.2025)
57. Shyrokykh K. The Evolution of the Foreign Policy of Ukraine: External Actors and Domestic Factors. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09668136.2018.1479734> (дата звернення: 04.11.2025)
58. Steinmetz J. Politics, Power, and Purpose: An Orientation to Political Science. URL: <https://fhsu.pressbooks.pub/orientationpolisci/> (дата звернення: 02.11.2025)
59. Steven Pifer. Five observations on President Trump's handling of Ukraine policy. URL: <https://www.brookings.edu/articles/five-observations-on-president-trumps-handling-of-ukraine-policy/> (дата звернення: 05.11.2025)
60. Timothy M. Gill. Diminishing Global Power, Downgrading Human Rights: Making Sense of American Foreign Policy under Donald Trump. URL: <https://files.core.ac.uk/download/232616084.pdf> (дата звернення: 03.11.2025)
61. Timeline: the curious release of military aid to Ukraine. URL: <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/curious-release-military-aid-ukraine-n1082256>. (дата звернення: 07.11.2025)
62. Treaty of Mutual Cooperation and Security between the United States and Japan. URL:

- <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20373/volume-373-I-5321-English.pdf> (дата звернення: 02.11.2025)
63. Trump impeachment: Ex-Ukraine ambassador Yovanovitch retires. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51340094> (дата звернення: 05.11.2025)
64. Trump White House Archive, 'Remarks by Vice President Pence at NATO Engages: the alliance at 70'. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pencenato-engages-alliance-70/>. (дата звернення: 07.11.2025)
65. Trump White House Archives, 'Press briefing by acting chief of staff Mick Mulvaney'. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/press-briefing-acting-chief-staff-mick-mulvaney/>. (дата звернення: 07.11.2025)
66. Trump White House Archives, 'Remarks by President Trump after Coast Guard briefing on Tropical Storm Imelda'. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-presidenttrump-coast-guard-briefing-tropical-storm-imelda-houston-tx/> (дата звернення: 07.11.2025)
67. Trump publicly calls on China to investigate Bidens. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/trump-publicly-calls-on-china-to-investigate-bidens/2019/10/03/2ae94f6a-e5f2-11e9-b403-f738899982d2_story.html (дата звернення: 07.11.2025)
68. The Complex Legacy of the 2018 Trump Tariffs on American Manufacturing. URL: https://reshoringinstitute.org/the-complex-legacy-of-the-2018-trump-tariffs-on-american-manufacturing/?gad_source=1&gad_campaignid=22893084176&gbraid=0AAAAADjILktLAcjQ68VY3 (дата звернення: 03.11.2025)
69. Ukrainians Celebrate Visa-Free Travel To EU. URL: <https://www.rferl.org/a/ukraine-poroshenko-eu-visa-free-goodbye-ussr/28539873.html> (дата звернення: 04.11.2025)

70. Ukrainian Court Seizes Aerospace Company Motor Sich From Chinese Investors. URL: <https://www.rferl.org/a/ukraine-seizes-motor-sich/31161801.html> (дата звернення: 05.11.2025)
71. Ukraine-USA: dilemma of strategic partnership. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/en/ukraine-usa-dilemma-of-strategic-partnership/> (дата звернення: 05.11.2025)
72. U.S. levies tariffs on \$34 billion worth of Chinese imports. URL: https://www.washingtonpost.com/world/trumps-trade-war-with-china-is-finally-here--and-it-wont-be-pretty/2018/07/05/0e43048c-802c-11e8-b9f0-61b08cdd0ea1_story.html (дата звернення: 03.11.2025)
73. US Department of State. 2018. The Crimea Declaration. URL: <https://2017-2021.state.gov/crimea-declaration/> (дата звернення: 05.11.2025)
74. US Department of State, 'On Secretary Tillerson's upcoming travel to Brussels, Belgium for the NATO foreign ministers meeting'. URL: <https://2017-2021.state.gov/on-secretary-tillersons-upcomingtravel-to-brussels-belgium-for-the-nato-foreign-ministers-meeting/index.html> (дата звернення: 07.11.2025)
75. US Department of State, Department press briefing. URL: <https://2017-2021.state.gov/briefings/departments-press-briefing-may-3-2018/index.html>. (дата звернення: 07.11.2025)
76. US Department of State, 'Secretary Michael R. Pompeo with George Stephanopoulos of ABC's This Week'. URL: <https://2017-2021.state.gov/secretarymichael-r-pompeo-with-george-stephanopoulos-of-abcs-this-week//index.html>. (дата звернення: 07.11.2025)
77. Ülgül M. An Unwilling Commitment: Trump's Foreign Policy Strategy in Central and Eastern Europe. URL: http://www.atlas.usv.ro/www/codru_net/CC26/1/pdf/strategy.pdf (дата звернення: 05.11.2025)

78. Valeriy Chaly, Ambassador of Ukraine to the United States. US aid to Ukraine is growing to almost \$700 million. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sshadopomoga-ukrayini-zrostaye/29770488.htm> (дата звернення: 05.11.2025)
79. Volodymyr Yelchenko, Ambassador of Ukraine to the United States. US assistance to Ukraine will amount to over \$700 million. UNN. URL: <https://unn.ua/news/protyagom-2021-roku-dopomoga-ukrayini-z-boku-sshasklade-ponad-700-mlndolariv-posol> (дата звернення: 05.11.2025)
80. White S., Feklyunina V. Identities and Foreign Policies in Russia, Ukraine and Belarus. The Other Europes. London: Palgrave Macmillan. 2014. – P.26.
81. Yemets M., Prohorilov S. US Senate approves defence budget for 2026 with US\$500 million allocated for Ukraine. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/10/10/8002225/> (дата звернення: 07.11.2025)